

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manuale Parochorum, De Plerisque Functionibus, & Obligationibus, ad Parochias, Parochos & Parochianos attinentibus

Engel, Ludwig

Salisburgi

Pars I. [De Parochijs & Parochialibus Ecclesijs, earúmque Ereptione,
Consecratione, Reconciliatione, Immunitate, aliisq[ue] Juribus.]

urn:nbn:de:hbz:466:1-40922

P A R S I.

De Parochijs & Parochialibus
Ecclesijs, earumque Ereptione, Consecratione, Reconciliatione, Immunitate,
alijsq; Juribus.

C A P U T I.

Quid sit Parochia?

S U M M A R I A.

1. *Quid sit Parocchia & Paracia.*
2. *Ut ab Episcopis fiat certa Parochiarum designatio Concil. Trident. mandat.*
3. *Quae sint jura parochialia.*
4. *Si constet Ecclesiam esse parochialem fundatam habet intentionem in jure.*
5. *Ad probandam parochiam quatuor conjunctim requiruntur.*
6. *Parochiae Monasterijs incorporate, licet per Vicarios provideantur, retinent tamen omnia jura parochialia.*
7. *Non est idem beneficium curatum & Ecclesia parochialis.*
8. *Quaedam beneficia sunt actu curata, quaedam tantum habitu.*

1 **P**AROCCHIA dicitur locus in quo degit populus alicui Ecclesiae (quae propterea parochialis vocatur) deputatus, certis finibus limitatus, *Tusc. l. p. Concl. 94. n. I.* unde & frequenter in jure Parochia Parœcia appellatur, quod græcè idem sonat, ac Conventus seu habitatio accolarum.

2 Est autem Parochiarum designatio facta ad curam animarum in populo commodius exercendam, prout etiam novissimè mandat *Concil. Trid. S. 24. de ref. c. 13.* ut in ijs civitatibus & locis ubi parochiales Ecclesiae certos non habent fines, sed promiscuè petentibus Sacramenta administrentur, Episcopi pro tutiori animarum salute distincto populo in certas propriasque parochias, unicuique suum perpetuum & proprium parochum assignent, à quo solo licitè Sacramenta percipiantur, &c.

3 Porro ad Ecclesias parochiales pertinet Jurisdictionem in foro pœnitentialem exercere, Sacramenta administrare, matrimonia solemnizare, Eucharistiam asservare, fontem baptismalem cœmeterium & jus sepeliendi defunctos habere, & ut demùm ejus Rectori jus sit decimas oblationesque percipere, teste *Innoc. & Panorm. ad rubric. tit. Decret. de Parochijs.* Licet verò ex singulis his enarratis juribus non præcisè probetur nec ex eorum defectu semper reprobetur Ecclesia esse parochialis, cum similia possint etiam alijs Ecclesijs ex privile-

QUID SIT PAROCHIA.

privilegio vel consuetudine aut prescriptione
competere, † quando tamen constat Ecclesiam
esse parochialem, tunc quoad omnia ista jura
habet fundatam intentionem, ut si desuper
cum alia Ecclesia lis oriatur, non Ecclesie par-
parochiali, sed alteri onus probandi incumbat.

At tamen de hoc ipso nonnunquam disce-
ptatur, quibus argumentis Ecclesia proprie
parochialis esse convincatur? Quatuor requi-
sita conjunctim justificanda esse ad proban-
dam parochiam ex dictis aliorum DD. & Ro-
mæ Decis. colligit Barb. *de Parocho* p. 1. c. 1. n. 27.
primum est, inquit, potestas fori pœnitentia-
lis. Secundum locus certis finibus limitatus,
in quo populus alicui Ecclesie deputatus de-
git. Tertium ut Parochus curam exerceat
nomine proprio. Quartum, ut sacerdos
tanquam rector singulariter & non cum alijs
ad regimen parochialis Ecclesie admittatur.

Verum circa hæc duo ultima requisita ad-
vertendum est, quod ea non Ecclesiam sed
personam respiciant, id est, probanda sint ad
eum solummodo effectum, si quis contendat
se esse verum & proprium parochum loci. De
cetero ipsa Ecclesia ex primis duobus requisi-
tis satis probatur esse parochialis, frequens e-
nim est, quod Parochie soleant Monasterijs,
Capitulis, Collegijs aliisque beneficijs uniti
& incorporari, in quibus Sacerdos curam non
proprio sed vicario nomine nec solus sed cum
alijs exercet. Interim ipsa Ecclesia retinet

omnia parochialia jura, & si desuper sive à Vicario, populo, Episcopo vel extraneo lis moveatur, Monasterium vel capitulum, cui incorporata est, fundatam intentionem habebit. *Rota apud Tambur. de jure Abbat. tom. 3. decis. 102.*

7 Demùm advertendum est, non semper esse idem beneficium curatum & Ecclesiam parochialem. Nam Ecclesia sive beneficium curatum generalius quid est, continens sub se plures species, & quamvis Parochia sine cura non sit, potest tamen cura sine parochia esse, ut in Ecclesijs, quæ filiales appellantur, in locis noviter ad fidem conversis vel ad habitandum accomodatis, in quibus necdum limites parochiales per Episcopum assignati sunt.

Alia quoque beneficia sunt curata non parochialia, quæ curam tantùm fori externi habent sive potestatem & jurisdictionem visitandi, excommunicandi, absolvendi, corrigendi, judicandi &c. Et hæc cura largè & impropriè cura dicitur teste Barb. *de paroch. p. 1. c. 1. n. 47.* Cura autem propriè accepta est cura fori pœnitentialis & Sacramentorum administratio. Interim, quoad incompatibilitatem, & residentia obligationem, non est inter utriusque curæ beneficia diversitas. *Trid. s. 6. c. 1. s. 7. c. 4. s. 23. c. 1*

8 Sed & beneficia curata, quædam sunt actu curata in quibus de facto exercetur cura, quædam autem habitu tantùm curata, quibus nimirum

mirum ex prima institutione cura annexa fuit, sed ea postea per unionem, privilegium, consuetudinem aliumve casum sublata fuit: & hæc beneficia habitu solum curata adinstar simplicium beneficiorum habentur, nec cadunt sub dispositionem juris de curatis beneficijs loquentem. verb. gr. quoad incompatibilitatem, residentiam &c. *Barb. d. l. n. 50.*

CAPUT II.

De Ædificatione & Reparatione Ecclesiarum parochialium.

SUMMARIA.

1. *Episcopalis muneris est Ecclesiam parochialem, ejus fines & populum designare.*
2. *Quando & qualiter nova parochia erigenda.*
3. *Erectio nove capelle est remedium, ne nova parochia erigenda sit.*
4. *Licium est locorum ordinarijs ob causas rationabiles duas parochias in unam conjungere.*
5. *Ne Ecclesia in præjudicium parochialis Ecclesie edificetur, cura Episcopi incumbit.*
6. *An Episcopus licentiam concedere valeat privata Oratoria construendi?*
7. *Quæ ceremonia & forma in edificandis Ecclesiis servanda.*
8. *Quomodo Ecclesie parochiales ruinosæ reparandæ.*

9. *Materialia, ut ligna &c. destructa Ecclesia in profanos usus possunt converti.*
10. *Cimiterium ab Episcopo non potest profanari.*
11. *Si Ecclesia casu destructa reedificetur, non amittuntur indulgentiae vel privilegia tali loco concessa, nisi destructio facta sit in vindictam sceleris.*

AD Episcopi officium pertinet parochialem Ecclesiam constituere ejusque fines & populum designare, *c. nullus omnino. 16. q. 7. Trid. s. 24. de ref. c. 13.*

Olim quidem constitutum erat *in c. uni. 10. q. 3.* ut non minus quam decem municipia sive domus & familiae Ecclesiae parochiali assignarentur: Sed rectius id arbitrio Episcopi relinquitur, qui providere debet de tanto & tali parochiae districtu, ut populus ad divina commodè convenire, & parochus ex decimis & obligationibus congruè alii possit.

Quòd si parochianorum numerus in tantum excreseat, vel locorum distantia faciat, quo minus praesertim tempore hyemali populus ad unam Ecclesiam commodè conveniat, vel aegrotantibus Sacramenta deponerentur, poterunt Episcopi novas parochias etiam in vitis prioribus rectoribus erigere, & pro sustentatione novorum parochorum competentem portionem ex redditibus matris sive antiquioris Ecclesiae assignare, aut si necesse fuerit, populum ad alimenta (quae ex prioribus

priori Ecclesia satis haberi nequeunt) novis parochis præstanda compellere. *Trid. s. 21. de ref. c. 4.*

Circa quam constitutionem *Trid.* desumptam ex *c. 3. x. de Eccl. adif.*

Not. primo, quòd Ecclesia matrix in nova parochia ex suo quasi gremio erecta acquirat jus patronatus, ejusque rector sive parochus possit præsentare Sacerdotem ad istam novam Ecclesiam, *d. c. 3. de Eccl. adif.* si tamen partem suorum reddituum contribuerit. *Garc. de benef. p. 5. c. 9. n. 57.*

Not. secundo, decimas ad Ecclesiam matricem pertinentes non transire ipso jure ad Ecclesiam novam, sed in arbitrio Episcopi esse, an decimas vel alios fructus eidem assignare velit, *Barb. in Coll. ad d. c. 4. Trid. n. 16.*

Not. tertio, quòd Episcopus citare & audire debeat antiquæ Ecclesiæ rectorem & patronum, si fortè justam causam habeant contradicendi. & si fortè parochia sit incorporata, ejus defensio non ad vicarium curam exercentem, sed ad Prælatum loci, cui parochia incorporata est, pertinebit. *Barb. d. l. n. II. § 14.*

Not. quarto, quod ad evitacionem novæ parochiæ erigendæ numerositati populi vel distantiae locorum provideri possit per erectionem novæ capellæ (quæ & filialis dici solet) quæ sit in potestate & proprietate parochialis antiquæ, & in qua parochus vel Prælatus habens Ecclesiam incorporatam exponat

Sacerdotem principalis Ecclesiæ coadjutorem sive vicarium. *Rota ad Tamb. post tom. 3. de jure Abbat. decis. 32. n. 6. Barb. de offic. Episc. alleg. 68. n. 7.*

4 Ex aduerso si aliqua parochia ad tantam paupertatem deveniat, ut ex ejus redditibus facta tecta conservari aut Parochus ali nequeat, nec per unionem aliorum beneficiorum simplicium ei provideri possit, licet locorum ordinarijs ex duabus parochijs unam facere. *Trid. d. s. 21. c. 5.*

5 Curabit etiam Episcopus, ne patiatur novas Ecclesias Capellas vel Oratoria in præjudicium parochialis Ecclesiæ ædificare. Et si de facto absque licentia Episcopi aliquis in præjudicium Ecclesiæ parochialis ædificare cœperit, rectè per Parochum ei nuntiatur novum opus, ut ab ædificatione desistere, & quod post nunciationem sive jure sive injuria ædificavit demoliri teneatur, *tex. & interp. in c. 1. & 2. de novi op. nunt.*

6 Dubitari posset, an hodie Episcopus rectè licentiam concedat privata & domestica Oratoria construendi in iisque celebrandi? Ratio negandi habetur in Concil. *Trid. sess. 22. de sac. missæ. c. 8.* Verùm interpretatio magis in praxi recepta est, quam etiam tradit *Nav. de privil. Conf. 5. & Barb. ad d. c. 8. n. 16.* quòd Concilium tantùm voluerit tollere abusum, ne passim sine rationabili causa in privatis domibus celebretur. Solent tamen tales licentia
tæ

DE ÆDIFICATIONE &c. 9

tiæ dari cum clausulis : ut locus sit decenter ornatus, à sæcularibus negotijs liber, desuper à conjugatis non inhabitatus. Item ut concessio intelligatur sine præjudicio parochialis Ecclesiæ, ne ibidem conciones atque oblationes negligantur, & excipiantur dies natalis Domini, Paschæ & Pentecostes, in quibus cessante impedimento Ecclesia parochialis frequentanda est, & demùm quod in diebus festis audiendo missam in oratorio privato non satisfaciant, qui non sunt de familia personæ, cui licentia conceditur. Riccius *in praxi aurea tom. 4. ref. 298.*

Ædificium porrò parochialis (sicut & al- 7
terius) Ecclesiæ inchoari non debet, nisi prius Episcopus ad locum accedat, atrium ac camiterium publicè designet, ibique crucem cum precibus figat, & in jaciendis fundamentis primum lapidem ponat, *tex. & gl. in c. 9. l. 1. de consecr.* Docet tamen Azor. *Inst. mor. l. 2. l. 9. c. 3. q. 4.* non requiri, ut Episcopus personaliter ista peragat, sed posse alteri v. gr. vicario aut personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ demandare.

Forma Ecclesiarum ex antiqua traditione recepta est, ut formâ oblongâ in modum navis ædificentur, ad denotandum, quòd in ijs quasi in navicula Petri inter fluctus & pericula hujus mundi salvemur. Item Apostolos instituisse, ut, si commodè fieri possit, altare primum & maximum versus orientem erigatur.

A 5 tur,

tur, & Christianos ex antiqua traditione consuevisse versus orientem orare, ex Clem. & alijs SS. PP. refert Azor. *d. l. q. 12.* fortassis juxta illud *Habacuc. cap. 3. Deus ab Austro veniet &c.*

- 8 Circa reparationem Ecclesiarum parochialium ruinolarum observanda est constitutio Concil. Trid. *f. 21. de refor. cap. 7.* quòd nimirum Ecclesiæ parochiales (idem esse de domibus parochialibus declaravit S. Congre. *in eodem c. 7.*) ex fructibus & proventibus quibuscunq̄ ad easdem Ecclesias quomodolibet pertinentibus restaurari debeant. Si verò dicti Ecclesiarum redditus sufficientes non fuerint, tunc omnes patroni, & alij qui fructus aliquos ex dictis Ecclesiis provenientes percipiunt, aut in illorum defectum parochiani omnibus opportunis remedijs appellatione remota cogi ad reparationem poterunt.

Quia porrò Concilium patronos aliòsque ex Ecclesia utilitatem & fructus percipientes per copulam *ET* conjungit, videntur omnes simul juxta proportionem reddituum & emolumentum arbitrio Episcopi taxandam in contributionem vocandi. Nam omnes simul tangit regula, qui sentit commodum, sentiat & onus. In rectoribus tamen & beneficiariis deducenda priùs sunt necessaria pro eorum sustentatione congrua juxta decentiam vite clericalis, non secundùm exigentiam mundanæ dignitatis, ad quam ampliandam non dai
benef.

beneficia, sed potius pro alimento ministro-
rum Ecclesiae & pauperum ac augendo cultu
divino refert Barb. *in collect. ad d. c. 7. Trid.*
n. 10.

Quod si ob notoriam egestatem nemo ex
praedictis contribuere valeat, nec spes sit futu-
rae reparationis, Ecclesia ruinosam omnino de-
strui poterit, ac ejus jura & fundi dotales ad
matricem Ecclesiam, si filialis sit, vel aliam
viciniorum auctoritate Episcopi transferri. In
hac porro Ecclesia, ad quam fit translatio, e-
rigendum est altare sub eadem invocatione,
sub qua fuit Ecclesia diruta, Barb. *d. l. n. 25.*

Idemque de beneficijs simplicibus dicen-
dum, quae fuerunt in Ecclesia collapsa, ut ar-
bitrio Episcopi alicui altari viciniorum Ecclesiae
cum omnibus oneribus & emolumentis ac
prioribus invocationibus applicentur, sicut in
tex. Trid. habetur.

Lapides verò & ligna destructae Ecclesiae
quamvis olim non licuerit ad alium quam Ec-
clesiasticum usum applicare scilicet ad aedifica-
tionem alterius Ecclesiae, *e. ligna 38. de conse.*
d. 1. hodie tamen facultatem concessit Conci-
lium Trid. *d. c. 7.* ut Ecclesiae dirutae (id est,
tam locus ipse quam materialia *Rota apud Fe-*
rris. p. 1. in posthum. decis. 107. n. 2.) in pro-
fanos usus non sordidos erecta tamen ibidem
cruce converti possint.

Non posse autem ab Episcopo profanari
cimiterium sicut Ecclesiam *in d. decis. ha-*
betur,

betur. Item ligna picta vel alia materialia aliquo signo notata, ex quo noscerentur fuisse Ecclesie, ad vitandum scandalum non posse applicari ad fabricam laicalem. ex Navar. *de spol. Cler.* §. 18. *prope finem*, refert Barb. *in d. c. 7 Trid. n. 24.*

- 11 Est & notabilis doctrina Azorij *Inst. mor. p. 2. lib. 9. cap. 3. q. 13.* quod si Ecclesia destruat ex incendio, tumultibus bellicis, vel ut de novo reedificetur, non propterea amittantur indulgentie vel privilegia tali loco concessa, sed ad novum etiam ædificium extendenda sint, licet aliud sit, si in vindictam sceleris autoritate superioris aliquis locus destruat.

CAPUT III.

De Consecratione Ecclesiarum Parochialium nec non & Altarium & Paramentorum.

SUMMARIA.

1. A quo & quibus ceremoniis Ecclesia sint consecranda.
2. Quibus casibus destructa & reedificata Ecclesia consecrari debeant.
3. Specialis etiam consecratio altaribus impendenda est.
4. Quid sit altare portatile & fixum, ac quibus casibus ressecrentur.
5. Calices & patenæ specialiter consecrari & ex certa materia confici debent.
6. An

6. *An consecratio repetenda, si calici nova deauratio accedat?*
7. *Quare campanæ Ecclesiarum benedicantur & crysmate ungantur.*
8. *Vestes & paramenta ad missam spectantia etiam benedicuntur.*
9. *Quibus de jure vel ex privilegio competat consecrare & benedicere Altaria, Calices &c.*

CONSECRATIO ECCLESiarum faci-
 cienda est ab Episcopo per signationem
 & unctionem parietum cum oleo sacro & alias
 cæremonias præscriptas in Pontificali Roma-
 no, atque ante prandium inter missarum so-
 lennia, de decencia (non de necessitate) in
 die festivo. *c. tua. c. 3. de Consec. Eccles. c. om-
 nes Basilica de consec. d. 1. V. gol. de potestat. Epif.
 c. 28.* Non tamen prius consecranda est Ec-
 clesia, quàm competens illi dos pro ejus con-
 secratione assignetur, *c. 1. l. 9. 2. c. cum sicut.
 de consec. Eccles.*

Quamvis autem Ecclesia non debeat sæ-
 pius, quàm semel consecrari. Si tamen dubi-
 tetur an Ecclesia quandoque fuerit consecra-
 ta, præsumitur contra Ecclesiam, quòd nun-
 quam fuerit consecrata, nisi probationes ali-
 quæ pro ea adferri possint, ac proinde demò
 consecranda erit, non enim intelligitur itera-
 tum, quod nescitur factum. *c. Ecclesia. c. soles-
 nitates. de consec. d. 1.* Probatum autem conse-
 cratio per scripturam vel per cruces, quæ dum
 con-

consecratur Ecclesia in parietibus fiunt
vel per unum testem aut famam aliaque
indicia, quando enim de nullius præjudicio
agitur, imperfectæ probationes admittuntur.
Panorm. in c. proposuisti 4. de consec. Eccles. n. 6.

2 Item si Ecclesia tota vel ex majori parte
corruerit & reedificata sit, denuò consecranda
erit, licet ex eadem materia reedificetur, quia
nihilominus nova Ecclesia est, etsi prior forma
interijt. *gl. in c. de fabrica de consec. d. 1. nec*
distinguendum erit, an casu corruerit Ecclesia,
an ea mente tigna pro majori parte deposita,
ut reponerentur. Barb. de offic. Ep. p. 2. alleg.
27. n. 15. sed opponitur difficilis tex. in l. in-
ter stipulantem. 83. §. 5. ff. de V. O. & in l.
qui res. 98. §. 8. ff. de solut. ubi navis ea men-
te dissoluta ut ex iisdem tabulis reficeretur,
dicitur manere eadem navis. Existimo re-
sponderi posse, in casu dd. legum manere
eandem navim quantum ad retentionem do-
minij & possessionis civilis ejus, qui per disso-
lutionem navim non voluit interire: Non
autem quoad eandem numero formam,
(quod tamen in consecratione consideratur)
si enim per refectionem ex eadem materia
eadem numero forma conservaretur, malè di-
xisset IC. in cc. LL. quòd navis sine inten-
tionem refectionis dissoluta, & post ea mutato
consilio ex iisdem tabulis refecta alia navis sit,
sola enim intentio dissolventis tanquam com-
posito prorsus extrinseca, nihil mutat in sub-
stantialibus compositi. Dem-

Deinde si magis moraliter loqui velintus, quidquid sit de navi, certè in ædificio major est mutatio, neque ut eadem tabulæ, ita idem cæmentum ijdem lapides & lateres, eò quo priùs fuerunt modo accommodantur, ut vel hinc IC. *in d. l. 83. §. 5.* responderit, aliter de domo usque ad aream deposita, quàm de navi sentiendum, ut illa etiam intentione reficiendi dissoluta & reædificata alia sit, nisi pauca tantùm tigna dissoluta & reposita sint.

Non tamen erit opus nova consecratione, si subsistentibus parietibus rectum corruat, quod rursus de novo imponatur, vel si successivè etiam ipsi parietes per partes reficiantur, & ita quidem, ut paulatim nec pars de primo ædificio supersit (dummodo simul & semel totius vel majoris partis Ecclesiæ ruina & reparatio non fiat) quia his casibus moraliter non censetur nova sed prior Ecclesia, ut ex mente omnium DD. tradit Barb. *in c. ligneis. 6. de cons. Eccles.* & pulchris exemplis confirmat Juriscons. *in l. proponebatur. 76. ff. de judic.* quòd scilicet eadem legio militum, idem populus censeatur, licet prioribus hominibus emortuis novi substituantur, idem corpus hominis, licet ex novis accedentibus alimentis in dies reficiatur, specie enim extrinseca non mutatâ res eadem existimatur. Quòd si Ecclesia amplificetur & nova pars addatur, quæ tamen minor sit parte vetere remanente etiam tunc nova consecratione opus non erit, quia

quia major pars trahit ad se minorem, *c. quod in dubijs. 3. de consecr. Eccles. gl. margin. in d. c. de fabrica. de consec. dist. 1. in. v. innovata.* ubi addit sufficere, si aqua exorcizata seu benedicta nova pars accedens aspergatur.

3 Porro specialis consecratio Ecclesie & specialis altaribus intra eam existentibus impenditur, unde contracto altari non tota Ecclesia, sed ipsum tantum altare & vicissim execrata Ecclesia propter ruinam & reparationem majoris partis ipsa quidem Ecclesia non autem altare (si salvum & integrum permanserit) consecrari debet.

Altaria autem omnia sive portatilia sive fixa in superiore parte lapidea esse debent, ad designandum quod sacerdotes sacrificantes annuntient mortem Domini, *x. ad Cor. 11.* qui in sepulchro lapideo tumulatus est. Sepulchrum quoque & sigillum omnia altaria habere debent, id est, cavitatem aliquam, in qua reliquie Sanctorum recludantur, *c. placuit. 26. de consec. d. 1. Sylv. v. altare. d. 1. tex. in d. c. placuit & quod usus optimus legum interpretis, l. cum de interpretatione. ff. de ll. constanter in Ecclesia observatus demonstrat, & introitus missae indicat per illa verba: quorum reliquia hic sunt &c.* † Altare quidem portatile est tabula lapidea, quae de loco ad locum portari potest. Altare autem fixum tam ex superiori mensa lapidea, quam ex inferiori structura seu pede firmo essentialiter constituitur.

Quare

Quare si in altari fixo superior tabula à suo pede amota fuerit, exsecratum censebitur.

Cæterùm tam in Altari portatili quàm fixo, si notabilis fractura acciderit, si reliquiæ extractæ sint, imò si sepulchrum tantùm vel sigillum apertum, aut lapis claudens sepulchrum fractus fuerit, exsecratio & ad novam consecrationem deveniendum erit. *Innoc. & communiter alij in c. 1. de consec. Eccles.* circa fracturas tamen plurimum tribuendum esse arbitrio Episcopi, an & quando exsecratio facta dici debeat, monet Barb. *de offic. Episc. alleg. 27 n. 2. 6.* & tantam esse debere ut in nulla parte altaris calix cum patena moraliter rem æstimando consistere possit, ut si per medium altare transeat ubi calix ponitur, habetur apud Laym. *in Theol. mor. de satisf. miss. c. 6. n. 4. ubi n. 5. v. id verò.* reprobatur sententiam illorum, qui putant amitti consecrationem si cornua altaris in quibus unctio facta est, frangantur, eò quòd consecratio intelligatur inesse toti altari & in majori ejus parte capiendo calici idonea conservari. Addit etiam Barb. ex decis. Sacr. Congreg. Rit. lapidem altaris profanatum posse licitè vendi & applicari ad usum profanum honestum & decentem.

Præter Ecclesias & altaria etiam calices & patenæ consecrari debent, ut notum. Et hæc vasa debent esse de auro & argento, vel ob causam paupertatis ex stanno, non autem de

ære aut auricalcho aut cupro, quia hæc propter æruginem vomitum provocant, nec ex ligno, ne sanguis per poros imbibatur, nec ex vitro vel crystallo propter fragilitatem, nec de lapide propter ineptitudinem. *c. vasa & c. ut calix. de consec. d. 1. Sylv. v. Calix. n. 1.* amittunt autem suam consecrationem, per amissionem formæ & usus, sicut contingit per notabilem fractionem, licet illa fractio de facili iterum refici possit, ut si pes calicis à cuppa abrumptatur. Si tamen calix torneatilis foret, separatio pedis à cuppa, quæ fit absque fractione, non noceret. Nam forma ex prima destinatione operis mutabilis non censetur interire per mutationem reparabilem, & aliam rationem adfert Laym. *c. l. n. 6.* quod scilicet in calice torneatili cuppa per se sola consecratur.

Non etiam amitti consecrationem calicis per aliquos ictus à fabro inflictos, nisi per fractionem forma mutetur, ex Armilla *in v. Calix n. 4.* & Azor. *Instit. mor. p. 1. lib. 10. c. 28. q. 5.* refert Barb. *d. all. 27. n. 39.* quod notandum circa profanationem calicum vendendorum, vel commutandorum.

Quod si diuturnitate temporis aurum in calice & patena absumptum sit, non propterea interit consecratio, quæ toti calici & patenæ inest. *Armilla & Sylv. v. Calix. Azor. d. l. q. 6. & alij*
6 *communiter.* † Attamen si nova deauratio accedat, an tunc repetenda sit consecratio, dubitatur? Sunt qui negent apud Laym, *d. l. n. 7.* eò quod

quòd major pars consecrata trahat ad se minorem in his quæ inter se uniuntur, & quorum partes seorsum rationem & appellationem non habent. Quod in simili non ideò exsecrata dicatur Ecclesia quia muri ejus pinguntur aut dealbantur. Ideoque sufficere putant, si majoris reverentiæ ergò ob contactum manuum profanarum (potest enim ex causa rationabili laico v. g. aurifabro dari licentia contingendi vasa sacra. *Laym. c. l. n. 19.*) aqua benedicta calix abluatur. Quibus addi potest, quòd etiam per sacrificium missæ nova sanctificatio tribuatur. *c. de fabrica. 24. de Consecr. d. 1.* prout & in corporalibus manibus faminarum lotis & mundatis accidit, ut postquam iterum desuper celebratum est, non liceat laicis ea attingere, & hæc sententia propter auctoritatem DD. & rationes valde probabilis est. Contrariam sententiam quam cum Sylv. Armilla Angelo & Tabiena in *v. Calix. & Azor. d. 1 q. 4.* aliisque pluribus tenet Barb *d. l. n. 38.* in praxi receptam testatur ipse Laym *c. l. n. 6.* ex eo quod in calice principalis pars non consideretur ex quantitate materiæ, sed ex immediato contactu Corporis & sanguinis Domini, quæ proinde, si nova non consecrata accedat, consecranda erit. Ad rationem contrariam responderi potest, quòd quidem major pars consecrata trahat ad se minorem, nisi minor sit pars principalior. Attamen stante hac ratione difficile videtur cum Sylv. *v. Calix n. 2.* & alijs sustinere, quod per absum-

tionem auri non excretur calix, tanquam parte principali pereunte. nisi subtiliore distinctione inter partem *principalem*, & *majorem* inventa dicamus, consecrationem quidem perire per interitum partis *majoris* utpote ex quo totum suam formam amittit, non autem semper (nisi fortassis aliter in jure cautum sit) per interitum partis *principalis*, quæ si non sit simul pars *major* in ratione quantitatis non immutat formam totius, in quo propterea consecratio adhuc conservatur.

- 7 Præterea etiam Campanæ Ecclesiarum benedicuntur & Crismate unguuntur, ut sono quasi sacro ad laudes divinas convocetur populus, repellantur hostes & dæmones, incantationes magicæ, fugentur noxiæ tempestates. Si hæc rident hæretici, irrideant Deum ipsum ait Durant. *de Ritibus Eccles. lib. 1. c. 22. n. 4.* qui *num. 10.* præcepit populo: *plangentis ululantibus tubis, & erit recordatio vestri, coram Domino Deo vestro, ut eruamini de manibus inimicorum vestrorum.* Sed hæretici extra Ecclesiam ejecti & Satanæ traditi (teste Augustino *in c. omnis, 32. 11. q. 3. sicut enim in Ecclesia Christus, ita extra diabolus est*) facile deponunt arma spiritualia, pulsare negligit, quos quieto jure possidet, fœdus ijs potiùs, quàm colluctatio est cum Apostolo *ad Epes. 6. Adversus insidias diaboli, adversus Principes & potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, adversus spiritualia nequitia in cœlestibus.* Verè illi nequam spiritus quon-

quondam cœlestes, principes dæmoniorum
Matt. 12. 24. rectores tenebrarum harum &
 exilij nostri, qui in nos exules filios Evæ tantam
 potestatem exercent, ut ad oculum (nisi miseri
 in nostrammet perniciem cæcutire velimus)
 nobis quotidie monstrant magi incantatores, e-
 nergumeni sive obsessi, peccatores in interitum
 temporalem & æternum ambulantes. Sed &
*Cruce Christi pereuntibus stultitia, nobis autem qui
 salvifimus, Dei virtus est.* In fide quidem resi-
 stitur diabolo *1. Pet. 5.* Sed in fide observante
 mandata Dei, *Matt. 19. Epist. Joan. c. 3. in fine.*
 in fide, *cum bona conscientia. 1. ad Tim. 1. 18.*
 in fide, *crucifigente & mortificante carnem cum vi-
 tijs & concupiscentijs ad Rom. c. 8. ad Gal. 5. 22.*
ad Colof. 3. in libertatem vocati sunt Christiani.
sed non in libertatem carnis. d. c. 5. ad Gal. in fi-
 de, dedita orationi & jejunio. *Matth. 17. 20.*
Marci 9. 28. in fide, *non diligente mundum, ne-
 que ea quæ in mundo sunt, concupiscentiam carnis,
 concupiscentiam oculorum & ambitionem spiritus,
 quæ non sunt ex parte. 1. Joan. 2.* in fide, *quæ Ec-
 clesiam audit ut matrem, aliàs non fides, sed in-
 fidelitas est, Matth. 18. 17.* qualem fidem an
 habeant hæretici, seipso probent & judicent.

Vestes quoque sacræ & paramenta ad sacrifi- 8
 cium Missæ deservientia benedici debent, ut
 tanto cum majori reverentia divinum sacrifi-
 cium peragatur. Amittunt hæc paramenta
 suam benedictionem, si eorum forma mutetur,
 ut si ex stola fiat manipulus, ex alba amictus &c.

quia singulis paramentis speciales benedictiones sunt accomodatae. Item si adeò lacerentur, ut ad usum sacrum deservire amplius non possint, quo casu fragmenta potius comburi, quam ad usum merè profanum applicari debent. *Ugolinus de potest. Episc. c. 32. §. 1. n. 6.* Si lacerae vestes ex materia non consecrata reficiantur, dummodo materia hæc sit in minori quantitate, participat de consecratione majoris partis *arg. c. 3. de Cons. Eccl.*

Demùm Consecrationes & benedictiones altarium, calicum, campanarum & reliquorum paramentorum ordinario jure quidem Episcopis competunt, nihilominus ex privilegijs & communicatione privilegiorum etiam inferioribus Prælati competere possunt. Deinde consuetudine multorum locorum recepta videtur sententia Glossæ in *Clem. attendentes de statu mon.* quòd generaliter Prælati habentes usum infulæ & baculi consecrationes præfatas facere possint. Si enim tales Prælati possunt dare minores Ordines, & aliàs ordo Episcopalis secundùm Theologos essentialiter non differat ab ordine sacerdotali, imò plus sit consecrare Corpus Domini, quàm altare, calicem, &c. non est adeò inconveniens, ut vel per privilegium vel per consuetudinem saltem immemorabilem alius etiam actus Ordinis Episcopalis sacerdotali acquiri possit.

Ex eadem quoque consuetudine passim videmus Abbates exercere consecrationes etiam pro alijs Ecclesijs quàm suis. Ad declarationes autem

autem Cardin. quæ in contrarium emanârunt, dici potest, eas usu receptas non esse, vel loqui tantum de jure utendi Pontificalibus & benedicens vestes competenti ex privilegio speciali non ex consuetudine generali, sicut etiam notavit Pasqual. ad Laur. de Franch. de Controv. inter Epif. & Reg. p. 2. q. 28. n. 2.

Sed & illud notabile est, quod docet Laym. in qq. Can. de Præb. elect. c. 9. 219. quod Abbas ex privilegio Apostolico (idem si ex consuetudine) semel habitatus ad faciendas consecrationes pro sua Ecclesia tantum, possit eas etiam facere pro alijs Ecclesijs, si ab Episcopo ei committatur. Adest enim potestas delegandi ex parte Episcopi, & capacitas exequendi ex parte delegati. Illa autem restrictiva clausula privilegij, *pro suis Ecclesijs tantum*, intelligitur, ne faciat pro alienis auctoritate propria, sicut nec Episcopo cujusvis privilegij prætextu in aliena diœcesi pontificalia exercere permittitur sine licentia Ordinarij loci, *Trid. s. 6. de resor. cap. 5.*

CAPUT IV.

De Reconciliatione Ecclesiarum
pollutarum.

SUMMARIÆ.

1. Quando Ecclesia censeatur polluta.
2. Cur tantum ob sanguinis & seminis effusionem, & non alia delicta, Ecclesia polluetur.

B 4

3. Quid

3. *Quid faciendum si Ecclesia polluatur per sepulturam infidelis, heretici &c.*
4. *An sepultura cathecumeni, vel infantis non baptizati Ecclesia polluatur?*
5. *Cur locus sacer potius censeatur pollui, per sepulturam pagani &c. quam decedentis in notorio peccato?*
6. *Pollutio Ecclesie fit per omne homicidium injuriosum in ea perpetratum.*
7. *An polluta censenda sit Ecclesia, si intra eam bannitus occidatur?*
8. *Quid sit sentiendum de sacrilega occisione viri sancti intra Ecclesiam?*
9. *Non per mortem, sed per injuriosam occisionem intra Ecclesiam factam, polluitur Ecclesia.*
10. *Per quam vulnerationem censeatur pollui Ecclesia.*
11. *Quando per voluntariam seminis humani profusionem polluatur Ecclesia, & quid de copula conjugali sentiendum?*
12. *Si effusio sanguinis vel seminis fiat tantum in parte vicina Ecclesie verb. g. sacristia &c. non censeatur polluta Ecclesia.*
13. *Qui sint effectus pollutionis.*
14. *Quid faciendum sacerdoti, si durante missa contingat pollutio?*
15. *An per solam missam reconcilietur Ecclesia?*
16. *An Episcopus possit dispensare, ut ante reconciliationem legantur missae.*
17. *An inferior Episcopo possit reconciliare.*

Eccle-

Ecclēsia pollui dicitur, quando certæ quædam actiones turpes indecentes & loco sacro injuriôsæ (quas mox enumerabimus) in ea committuntur. Non possunt quidem reverâ & physicè sancta à profanis & turpibus coinquinari. *c. vestra. de Cohab. Cler. & Mul.* quia tamen domum Dei decet sanctitudo, morali hominum existimatione indecens reputatur ut hostia immaculata & divinum officium offeratur in loco sceleribus contaminato, antequam aliqua ejus loci expurgatio fiat.

Censetur autem pollui Ecclesia 1. Per sepulturam infidelis vel etiam fidelis excommunicatæ aut hæretici. 2. Per homicidium aut sanguinis injuriôsam effusionem. 3. Per effusionem feminis. † Dices, quare præter sanguinis & feminis effusionem (de sepultura quæremus paulò inferius) & non etiam ob alia delicta in Ecclesia patrata v. g. furtum sacrilegum, blasphemiam perjurium &c. polluitur Ecclesia? Vix dari aliam rationem quàm quòd peculiariter circa enumerata delicta ita ab Ecclesia statutum sit, cum Valentia, Vasq. & alijs putat Sanch. *de matrim. lib. 9. d. 15. n. 4.* & sequitur Barb. *de offic. Episc. alleg. 28. n. 21.* Sed ignoscent tanti viri, si non sequar tam facile confugientes ad *Leg. notæ omnium ff. de LL.* quin potius existimo eam fuisse rationem Ecclesiæ sic statuentis, quòd hæc duo crimina scilicet sanguinis & feminis effusionem præ cæteris vitijs semper sacræ pagine à ministerio divino excluderint, effusionem qui-

dem sanguinis, quòd contrarietur Mansuetudini Christi, qui nullius sanguinem, sed suum innocentissimum pro nobis effudit: effusionem autem feminis, quòd contrarietur immaculatæ hostiæ & Virgineæ proli. Si hæc ratio displicet, rogo mihi assignari aliquam, cur Clericus potius ob homicidium vel mutilationem reddatur irregularis, & non ob aliud quamvis gravius delictum? Cur à celebratione vel sacra communicatione potius ob effusionem feminis, quam aliud peccatum abstinendum sit? & cur etiam in veteri testamento quoad utrumque casum Judæis fuerit præceptum à sacris abstinere?

3 Igitur I. polluitur Ecclesia per sepuluram infidelis, vel hæretici aut excommunicati: Ejus cadaver exhumari (dummodo ab alijs dignosci possit) & Ecclesia vel Cœmeterium reconciliari debet, nec prius aliquis etiam Catholicus ibidem sepeliri, vel sacra fieri possunt. *c. Ecclesiam 27. & seq. de Consec. d. 1. c. consulisti 7. de Consec. Eccles. vel alt.* hodie tamen post Concilium Constant. & Extravag. Martini. V. *ad evitanda scandala.* nisi excommunicatus fuerit denunciatus aut notorius percussor clerici, probabilis non polluetur Ecclesia. Quidquid enim sit, an talis excommunicatus non denunciatus possit sepeliri in loco sacro (de quo diversas opiniones referemus inferius *in p. 4. de sepulturis*) si tamen de facto sepultus fuerit, magis est, ut dicamus non pollui Ecclesiam, quia quoad hoc punctum non agitur de favore excommunicati, sed

sed Ecclesiæ & aliorum fidelium, qui juxta d. Concil. Constant. non debent divinis officijs privari ob communionem cum excommunicato non denunciato.

Idem quod de excommunicatis non denunciatis, etiam de hæreticis servandum docet Nav. *Consil. 10. de hæret. & in tract. de orat. & horis Can. c. 21.* quæ sententia pro usu nostræ Germaniæ deservit, ubi cum hæreticis impunis est communio. Imò in novissimo bello Turcico auxiliares Copiæ à Principibus A catholicis transmissæ, hoc expressè in pactum deduxerunt, & ab Ecclesiasticis potestatibus desuper consensum impetrârunt, ut milites A catholici defuncti in Cœmiterijs Catholicorum (ubi propria Lutheranorum non adessent) sepelirentur. quod ob casum magnæ necessitatis ad obtinendum illud militare subsidium, & quia non fuit petitum in contemptum fidei Catholi-
cæ, sed potius ob honorem humanum, toleratum fuit.

Per sepulturam etiam Cathecumeni & infantis Christiani non baptizati pollui Ecclesiam tradit Zoel. *ad tit. decret. de Consec. Eccles. n. 13.* sed Vgolinus *de potestate Episc. cap. 29. §. 5.* excipit Cathecumenos, qui cum vi charitatis conjuncti nobis sint, & separari in sepultura non debeant. Infantes Christianorum non baptizati licet ex usu Ecclesiæ in locis sacris non tumulentur, si tamen de facto contingeret sepeliri, putarem probabiliter dici posse, non pollui locum

cum

cum sacrum, quia ad hanc rem non habetur alius tex. quàm c. *Ecclesiam de Consec. d. 1.* quod non loquitur de tali infante sed de vero pagano & infideli, in pœnalibus autem & odiosis termini sunt propriissimè accipiendi. Nec est eadem rationis paritas, quia infideles & pagani veri formaliter detestantur fidem Ecclesiæ ejusque hostes sunt, at infantes Christianorum magis fidem & personam parentum repræsunt, in quorum fide etiam baptizantur. & quia ad Baptismum ex fide & intentione parentum destinati sunt, non video, cur magna irreverentia ex eorum sepultura loco sacro irrogetur, sicut de Cathecumeno dictum. Nec etiam obstat, quòd baptismus sit janua ad Ecclesiam, & ante Baptismum nemo sit intra Ecclesiæ gremium recipiendus. Nam ex hoc plus non convincitur, quàm quod infantes non baptizati non sint in Ecclesia sepeliendi, non autem statim sequitur, quòd ex eorum sepultura Ecclesia polluat: certè etiam omittentes paschalem confessionem decedentes in peccato notorio excluduntur à sepultura, & tamen sepulti de facto non polluunt locum sacrum, quia id in jure expressum non est.

S Sed *quæres*, cur potius pagani excommunicati, hæretici sepulturâ polluitur locus sacer, quàm ex sepultura decedentis sine annua confessione, vel in notorio peccato &c. R. Præter auctoritatem Canonis sic statuentis, si non convincentem saltem congruentem rationem posse assignari, quia pagani & excommunicati aut mem-

membra Ecclesiæ non sunt, aut si fuerunt, re-
fecta & separata sunt, & propterea sicut in vivis
sine irreverentia inter divina officia tollerari non
possunt, ita nec post mortem, juxta vulgarem
regulam: *quibus non communicamus vivis, nec
communicemus mortuis, c. sacris de sepult.* At verò
reliqui peccatores utcumque graves non censentur
à divinis vel ab Ecclesia exclusi, ejus mem-
bra permanent, quamvis arida, & sicut in cor-
pore physico membrum aridum per nervos &
pellem reliqui corporis sustinetur, nec non ali-
quali saltem calore fovetur, ita etiam isti pecca-
tores adhuc de corpore Ecclesiæ ejusque meritis
& suffragijs aliquod fomentum participant.
*Covar. in relect. c. alma mater. de sent. excom. in 6.
in princ. n. 7. & in §. 6. n. 3.*

II. Polluitur Ecclesia per omne homicidium 6
injuriosum in Ecclesia quocumque modo etiam
per suffocationem aut occisionem sui ipsius fa-
ctum *c. proposuisti de Consecr. Eccles. & gl. in c.
un. Eod. in 6.* dico injuriosum, unde per homi-
cidium vel casu vel causa defensionis vel ab a-
mente aut infante factum non censetur fieri
pollutio, quia cum non sit delictum in occiden-
te non videtur fieri irreverentia Ecclesiæ. vo-
lunt tamen DD. cum Barb. *de Offic. Episc. p. 2.
alleg. 27. n. 15.* quòd sicut Clericus & sacerdos,
qui templum Dei spirituale est, ex homicidio
casuali ubi culpa intervenit, item & ex homici-
dio necessario, si modus inculpatae tutelæ exce-
datur, pollutus & irregularis censetur, ita etiam
tem-

templum materiale ob homicidium culpabile (quamvis non dolosum) reconciliatione indigeat.

7 Quid, si in generale bannum declaratus, in cuius vitam potestas omnibus data sit & quidem sub promissione præmij, in templo ab aliquo occidatur? Polluta censebitur Ecclesia, licet enim respectu personæ occidentis & occisi tale homicidium supponatur licitum & non injuriosum, est tamen injuriosum respectu loci sacri, sicut de alio malefactore justè condemnato & in Ecclesia pro merito supplicio affecto tradit Zoel. *ad tit. de Conf. Eccl. n. 5. Barb. d. l. n. 15.* Obiter hîc adnotandum est, quod etiam monet Moli. *de l. & l. tr. 3. d. 7.* raro & non nisi ob gravem causam licere dare publicam potestatem cuilibet occidendi reum, tum ob alia incommoda, tum quòd tales rei Sacramentis destituti in corpori & anima pereant, quod utique Christianæ mansuetudini repugnat, ideò etiam data potestati à magistratu fori externi non videtur facile ejus usus in conscientia & foro interno admittendus, nisi ex vita malefactoris proscripti quotidianum periculum Reipub. immineret, tunc enim publica salus ab occisionis peccato sicut in quocunque hoste excusaret.

8 De occisione alicujus Sancti & justi viri in Ecclesia etiam quæritur an exinde polluatur Ecclesia? Affirmativa magis legitur apud Auctores, eò quòd licet sanguis sanctorum Martyrum consecret potiùs, quam fœdet Ecclesias *tex. in*

e. fun.

c. fundamenta. de Elect. in 6. ipsa tamen nefaria & sacrilega actio occidentis Ecclesiae injuriosa est. *gl. in c. un. de consecr. Eccles. in v. sanguinis. Zoes. d. l. Vall. Eod. tit. n. 5.* At tamen Gl. in fin. locum ubi sanguis effusus est, non esse in reconciliatione abluendum.

Ceterum non polluitur Ecclesia si quis morbo correptus, aut extra Ecclesiam vulneratus in eadem moriatur. Non enim ipsa mors per se irreverentiam infert Ecclesiae, sed causa sive occisio in ea facta.

Quid autem dicendum, si quis in Ecclesia existens foris praterentem vel è converso foris existens stantem in Ecclesia jaculo conficiat? Communius receptum est, ut posteriore tantum casu, quo consummatur homicide in Ecclesia contigit, censeatur polluta Ecclesia, non priori, in quo non proprie verificantur textus Canonici, *c. un. de consecr. Eccles. in 6. c. tantum. de privil.* qui in pollutione Ecclesiae loquuntur de morte aut sanguinis effusione in ipsa Ecclesia contingente. *Zoes. d. l. n. 6. Barb. d. l. n. 26.*

III. Non solum per mortem sed etiam per vulnerationem injuriosam, ex qua sequatur sanguinis humani effusio; Quod verbum *effusio* communiter DD. interpretantur de copioso fluxu sanguinis, unde concludunt non sufficere paucarum guttarum destillationem, vel si ex inflicto pugno ex naribus sanguis profluat (nisi ex gravibus verberibus id accideret) neque sola percussio quamvis gravis satis est, sed sanguis

sequatur necessè est, quia de sanguinis tantum effusione textus Canonici loquuntur, qui in materia pœnali ultra propriam verborum significationem extendendi non sunt. Non tamen requiritur, ut sanguis ipsam Ecclesiam contingat, dummodo intra Ecclesiam effusus, licet in vestimentis absorptus vel in vase collectus sit. *vide Barb. d. l. Navar. in man. c. 27.*

II IV. Polluitur Ecclesia per voluntariam seminis humani profusionem five cum, five sine complice factam, dummodo ea notoria & saltem per famam aut opinionem hominum publicata sit, non autem sufficit si v. g. solus Parochus ex confessione sciat, vel aliqui tantum ex parochianis, penes quos non sit periculum divulgationis. *Sa. v. Ecclesia, n. 19.*

Quid de copula conjugali in Ecclesia facta dicendum? Ratio dubitandi est, quòd *c. si mortuum. de consecr. d. 1. § 6. significasti. de adul.* solum loquatur de profusione seminis illicita & adulterina, in pœnibus autem termini sunt strictè accipiendi, ut pro negativa sententia argumentatur Pont. de matrim. lib. 10. c. 10. n. 13. *Sa. d. l. n. 14.* Nihilominus apud authores receptus est pollui Ecclesiam, propter irreverentiam, quæ per talem actum loco sacro inferitur, ad eum modum, quo superius de executione facta in Ecclesia contra justè condemnatum ad mortem diximus. *gl. in c. un. in v. seminis. de Consecr. Eccles. in 6. Navar. in Man. c. 27. n. 252. Sanch. de matr. lib. 9. diff. 15. a. n. 7.*

posset

posset verò contraria sententia obtinere in casu necessitatis, quo conjugati ab hostibus v. g. in templo obsessi aut conlusi alium locum exercendi copulam non haberent, & sine periculo incontinentiæ abstinere non possent, quia tunc necessitas facit licitum, quod aliàs foret illicitum. *Covar. de spons. p. 2. c. 7. §. 2. n. 3. Zoes. d. l. n. 8. Barb. d. l. n. 48.*

Est potro circa has pollutionis species, quæ ¹² fiunt per sanguinis aut seminis effusionem advertendum, non pollui Ecclesiam, si vel supra illam in tecto, vel intra eandem in aliqua Crypta, aut juxta eam in campanili vel sacristia (dummodo hæc ab ipso interno corpore Ecclesiæ, quod censetur à tecto interiori usque ad pavimentum, & à portâ interna majoris Ecclesiæ, usque ad ultimum parietem internum nullo alio muro inter medio distinctum) pollutio contingat, quia, ut sæpius repetitum, in materia pœnali & odiosâ termini sunt strictè accipiendi. *Vid. Fagund. in 5. Eccles. præcepta p. 1. lib. 3. cap. 14. n. 37. Sanch. d. disp. 15. 2. n. 21.* Item si pollutio contingat in gradibus Ecclesiæ vel ante januam extra scilicet clausuram portæ internæ. *Barb. d. l. n. 20.*

Quòd si polluta sit Ecclesia censebitur etiam pollutum cœmiterium tanquam accessorium, non verò è converso, quia accessorium non trahit ad se principale. *c. un. de Conse. Eccles. in 6.*

Effectus pollutionis est, quòd in Ecclesia poli- ¹³ luta antequam ab Episcopo per aquam cum vi-

no sale & cinere. benedictam reconcilietur, non debeant sacra vel divina officia fieri, neque mortuus sepeliri. qui tamen de facto hæc faceret, temerariò quidem ageret & mortaliter peccaret, nullam tamen irregularitatem vel censuram incurreret. *c. is qui. 18. de sent. excom. 126.*

14 Si contingeret durante missa pollutionem evenire v. g. per homicidium aut vulnerationem communiter distinguitur, an ante consecrationem vel postea id accidat, ita ut priori casu missa etiam cœpta deserenda sit, non verò posteriori. *Ugol. de offic. Ep. c. 29. §. 7. n. 3. Fagund. d. 1. c. 18.*

15 Verùm si de facto post pollutionem missa celebrata sit sive bonâ sive malâ fide, jam Ecclesiam propter infinitam virtutem tanti sacrificij haberi pro reconciliata putant *Sa v. Ecclesia n. 19. Castro de lege poen. lib. 2. cap. ult.* Cui opinioni videtur aliquantulum suffragari *tex. in c. de fabrica. de consecr. d. 1.* ubi dicitur, aliquando totius Consecrationis sanctificationem per missarum solennitatem impleri tutius tamen est vera reconciliatione uti, quam sacri Canones præscribunt. neque enim *d. c. de fabrica.* continet hunc casum, sed juxta communem interpretationem alium, quando nimirum parietes per partes reficiuntur & innovantur. ut priori cap. dictum.

16 Si reconciliatio Ecclesiæ fieri tam citò commodè nequeat, poterit Episcopus ex multorum sententia interim dispensativè concedere in ea fieri divina officia, sicut potest in casu necessitatis ad evitandum damnum, spirituale vel temporaria-

porale in alio jure positivo dispensare. *Sa d. l. Fagund. d. l. c. 14. n. 2.* Alij verò existimant, non esse facile ad istam dispensationem deveniendum; si interea in aliquo Oratorio cum Altari portatili possint divina fieri. cum sepultura tamen plerumque necessitas exigit dispensationem, neque alio modo facile evitari potest.

Delegare autem reconciliationem alicui sacerdoti simplici Episcopus non posset, quia est actus ordinis Episcopalis, *per tex. expressum in 6. aqua 9. de Consec. Eccles.* nisi fortassis is sacerdos aliàs ex privilegio Apostolico esset habitatus ad faciendam talem conciliationem, sicut superioribus Fratrum Minorum à Leone X. tale privilegium concessum refertur, ut possint suas Ecclesias reconciliare. *Roderiq. tom. 1. reg. 99. 19. art. 6. Henriq. L. 9. c. 27. n. 6.* quo faciunt ea, quæ superius in cap. 3. ad fin. tradita sunt.

CAPUT V.

De Immunitate Ecclesiarum

Parochialium.

Cum omninò deceat res ad divinum cultum destinatas à profanis oneribus esse liberas, ideò hæc libertas immunitas dicitur & rebus ac locis sacris per jura divina & humana tribuitur.

Dividitur autem immunitas in localem, realem & personalem.

De Immunitate Locali.

SUMMARI A.

1. In quibus consistat immunitas localis, & qui actus profani prohibeantur in loco sacro.
2. Quo iure asylum sit concessum, & in quibus consistat?
3. An reus ab Ecclesia egressus vel dimissus possit corporaliter a Iudice seculari puniri.
4. Quomodo Clerici confugam defendere debeant.
5. Iudices seculares reo pœnam corporalem remittere tenentur, & quid si recusent?
6. Reus propria sponte Ecclesiam egrediens, suo privilegio renuntiâsse videtur.
7. Si crimen confugientis ad Ecclesiam sit mixti fori, datur locus preventioni.
8. An Iudex prohibeatur custodire reum, ne clam aufugiat, & usque alimenta ei subministranda?
9. Quid faciendum, si reus Ecclesiastica immunitate non gaudeat?
10. Quinam censeantur indigni immunitate Ecclesiastica?
11. Consuetudo in materia immunitatis attendenda est.

IMMUNITAS LOCALIS in duobus consistit, nimirum, ut actus profani & seculares ab Ecclesiis arceantur. Deinde ut malefactores confugiens ad Ecclesias ibidem in vita & membris protegantur. Igitur imprimis in Ec-
cle-

clesijs & Cœmiterijs omnes negotiationes, nundinae profanae, societatum conventiones & consilia sub poena arbitrio ordinarij infligenda prohibentur. *c. 2. de Immun. Eccles. in 6.*

Specialiter verò ab Ecclesijs arcentur contentiones & laecularium iudiciorum strepitus, adeò ut totus processus judicialis, & ipsa etiam sententia in loco sacro lata ipso jure nulla sit *d. c. 2. §. ordinarijs.* Maximè autem immunitati Ecclesiarum repugnat, si sanguinis forum efficiatur & absurdum ac crudele inquit Pontif. *in c. cum Ecclesia §. d. 4.* ibi iudicium sanguinis exercere, ubi est tutela refugii constituta, unde *in eod. cap. §.* præter nullitatem processus etiam excommunicationis poena iubetur inferri illis, qui causas criminales in Ecclesijs vel Cœmiterijs agitant.

Præterea Comœdiæ profanae & ludi theatrales, choreæ & convivium & similes actiones prorsus à locis sacris excludendæ sunt. *c. cum decorum 12. de vita & honest. Cler.*

Denique Concil. Trid. *f. 22. in decret. de observ. & evit. in missa.* statuit musicas eas, ubi sive organo sive cantu lascivum aut impurum aliquid miscetur, item sæculares omnes actiones, profana colloquia, deambulationes, strepitus & clamores prohiberi, ut domus Dei verè domus orationis videatur. meritò etiam Glossa *in c. odi. 24. q. 1.* invehitur in scholasticos & alios, qui intrant templa videndarum mulierum causâ, cum potiùs deberent oculos & mentem ad Deum dirigere.

De Asylo Malefactorum.

2 **U**T Ecclesia in majori reverentia & veneratione habeantur hoc singulare privilegium non tantum in sacris Canonibus sed etiam legibus Imperatoris *1. c. de his, qui ad Eccles. confug.* ijs est concessum, ut malefactores regulariter quoscunque (nisi speciali jure fuerint excepti) in suam protectionem recipiant.

Porro hæc protectio in duobus consistit. I. quod confugientes ad Ecclesiam violenter per judices sæculares abstrahi nequeant, & contrafacientes incidant in excommunicationem reservatam. *Bulla Greg. XIV. cum aliis. Quar. in summa Bull. v. casus reservati.* 2. quod Rectores & Clerici Ecclesiarum debeant servare vitam & membra talium malefactorum, iique pœna aliqua corporali affici non debeant, sed pœnâ tantum pecuniariâ vel Ecclesiasticâ, utque Civiliter resarciant partibus damna, quæ intulerunt. *c. reum 17. q. 4. c. inter alia 6. de immun. Eccles.*

3 Verum non est satis expeditum, an reus postquam ab Ecclesia egressus vel dimissus fuerit, possit à Judice sæculari in vita & membris pro merito suo puniri? negat Gl. *in d. c. reum in v. vel ad mortem.* Panorm. *in d. c. inter alia n. 9.* eò quod reus hoc ipso, quod intra Ecclesiam se receperit, consecutus fuerit impunitatem. Alij e contra cum Henr. Zoel. *ad tit. Decretal. de immun. Eccles. n. 38.* existimant, hanc immunitatem præcisè cohærere loco, & reum tamdiu esse impu-

impu-

impunem, quamdiu in Ecclesia perseve-
ravit.

Utraque sanè opinio patitur suas difficultates, prior trahit post se malos effectus, si enim quilibet homicida aut malefactor ex hoc solo impunis evaserit, quòd vel modicum ad Ecclesiam confugerit, quot erunt impunita delicta, & quàm audaces evadent delinquentes. Ex altera necessario consequetur alterutrum, ut vel sine fructu futurum sit Ecclesiarum privilegium, vel certè ipsis Ecclesijs onerosum, si delinquentem sine periculo vitæ dimittere, vel sine magno incommodo & quidem toto vitæ tempore reservare non possent.

Quare verbis Canonum & legum diligentius inspectis Dico I. Rectoribus Ecclesiarum incumbere servare vitam & membra confugæ, quod fiet, si pro ipso studeant apud sæculares Magistratus impetrare veniam & remissionem pœnæ corporalis. Dico II. Clerici tamdiu debent servare reum, nec eum ad examen vel inquisitionem Judicis sæcularis extradere quàm ipse Judex prius etiam juratò de impunitate ejus promiserit: qui si juramentum violaverit, debet in ipsum excommunicatio fulminari. *c. id constituimus 36. 17. 9. 4.*

Dico III. Cùm hæc sit enixa voluntas Canonum & legum, ne reus ad Ecclesiam confugiens damnum in vita & membris sustineat, ideo Judices sæculares non tantùm salvâ justitiâ poterunt, sed etiam tenebuntur pœnam corporalem

ralem remittere, ne hoc privilegium immunitatis inutile sit reo, aut Ecclesijs onerosum, si eundem tamdiu servare debeant. Si verò Judices de facto recusent, non videtur propterea in eos aliqua censura ferenda, cum jura solum innuant, ut negantibus impunitatem, negetur etiam rei extraditio; Et si inferior Judex recusarit, apud superiorem ejus instandum erit per rectores Ecclesiarum, utpote quibus absolute injungitur, ut vitam confugientis obtinere studeant. Imò non videtur facile acquiescendum promissioni alicujus inferioris Judicis, qui ex consuetudine vel privilegio & jure regalium jus aggratiandi sive remittendi pœnam ordinariam non haberet, sed protinus superior ejusdem adendus foret. quòd si judex defacto aliquem dolo sub promissione impunitatis & multò magis si per violentiam extraxerit, debet ei servari fides, aut Ecclesiæ restitui. *Cov. var. res lib. 1. cap. 2 n. 16. in fin. Farin. de immunit. Eccles. n. 301. Barb. in Collect. ad d. c. inter alia n. 34. Clarus lib. 5. sent. cap. 30. n. 1.*

6 Dico IV. Si reus propria sponte Ecclesiam egrediatur, videtur ultrò deserere hoc locale privilegium, & innuunt illa verba *in d. c. id constitutumus. Si ipse reus de Ecclesia discesserit, à Clericis non queratur.*

7 Dico V. Si crimen, ob quod reus ad Ecclesiam confugit, sit *mixti fori*, locus erit præventioni inter tæcularem & Ecclesiasticum judicem, prout alibi in *Thes. de foro Comp. cap. 3. §. 2.*

divi-

diximus, præsertim hoc casu ubi aliàs non pœna corporalis sed Ecclesiastica vel pecuniaria ob privilegium immunitatis est reo infligenda. Quòd si Judex sæcularis causam præoccupaverit, aut in re civilis sit (ut si debitor obaratus ad Ecclesiam confugerit) & reus non fidat personaliter, etiam habitâ impunitatis promissione, coram Judice comparere, poterit in Ecclesia remanens agere per procuratorem, & si nec hunc destinârit, procedetur per decreta immisionis in bona ipsius, sicut & alia executio tum ad obtinendam satisfactionem laforum, tum ad pœnam, contra bona fiet. *l. presentis. C. de his, qui ad Eccles. confug.*

Quòd si defacto reus vel ab Ecclesiastico Judice vel à sæculari pecuniariter punitus Ecclesiam egressus fuerit, non poterit postea amplius de eodem crimine accusari & puniri. ut per *Gloss. in d. c. reum. & Pan. in cap. 6. de inonun. Eccles. n. 9.* ubi non immeritò conqueritur, hæc frequenter à Judicibus sæcularibus violari.

Dico VI. Non quidem prohiberi posse Judici, si per custodiam militarem animadverti curet in reum forsitan clam de Ecclesia elapsurum, interim non posse impediri alimenta reo subministranda, quia hoc modo reus per indirectum ab Ecclesia extraheretur vel in ea fame necaretur. *l. presentis. C. de his, qui ad Eccles. confug.* Alimenta autem desumenda sunt imprimis ex bonis illius, qui ad Ecclesiam confugit, vel propinquorum ejus, his deficientibus re-

liqui fideles in Concione vel alio modo com-
moneudi erunt, ut sciant se teneri ex lege chari-
tatis extremè indigenti subvenire, si nemo luc-
currat, Ecclesiæ *c. aurum* 12. q. 2. atque Eccle-
siasticis, qui tenentur vitam & membra confu-
gentis servare alimentatio incumbet.

9 Dico VII. Si reus sit de illis, qui Ecclesiasti-
ca immunitate non gaudet, docet quidem Co-
var. *var. res lib. 2. cap. 20. sub. n. 18.* reum tali
casu per Judicem sæcularem propriâ autoritate
etiam absque licentia Episcopi abduci posse.
Verùm incognita erat Covar. constitutio Gre-
gor. XIV. *cum alias* &c. ubi statuitur requiren-
dam esse licentiam Episcopi vel ejus vicarij, qui
personam aliquam Ecclesiasticam, quæ capturæ
interfit, deputer & reum prius ad curiam Eccle-
siasticam ejusque carcerem, sub custodia tamen
si opus fuerit sæculari, duci debere, atque ibi
per judicem Ecclesiasticum inquire, an reverà
crimen ab immunitate exceptum commiserit,
quo comperto tunc demùm sæculari judici ple-
nè tradendum esse.

10 Censentur autem indigni Ecclesiasticâ immu-
nitate publici latrones & nocturni depopulato-
res agrorum *c. inter alia de immuns. Eccl.* qui spe
immunitatis, aut in ipsa Ecclesia (etiam aliâ
quàm ad quam confugit) deliquit. Privile-
gium enim meretur amittere, qui abutitur, &
indignus est Ecclesiæ patrocínio, qui offendit.
c. fin. d. 1.

Rei in crimine hæresis, vel læsæ Majestatis,
item

item assassini, vel quicumque hominem proditoriè & per insidias (id est veneno, à tergo, de nocte aut aliàs nihil mali metuentem) occiderint.
d. Bulla cum alias.

De jure quidem Civ. in Nov. 17. c. 7. etiam raptores virginum, adulteri & homicidæ quicumque immunitate privantur, sed communior DD. est sententia prævalere in hac materia juris Canonici dispositionem, ubi ultra specialiter exceptos isto jure, omnes reliqui gaudere immunitate dicuntur, quantumcumque gravia delicta admiserint. *d. c. inter alia Covar. d. c. 20. n. 3.*

Dico VIII. In hac immunitatis materia etiam consuetudinem aliquid operari posse, dummodo non trahat secum inconvenientias & præjudicium Ecclesiarum, quia hæc immunitas magis humani, quàm naturalis aut divini juris est, & licet sit ex una parte favorabilis Ecclesiæ, ex altera tamen præjudicat nonnihil Reipublicæ, cujus interest, ne scelera impunita remaneant.

Plura hæc de re tradita sunt à me de privil. Mon. priv. 8. & prolixè tractat Barb. Jur. Eccl. univers. lib. 2. cap. 3. & Cov. var. res. lib. 2. c. 20.

§. II.

De Immunitate Reali & Personali.

SUMMARIA.

1. Qui sint effectus immunitatis realis, & personalis.
2. Hac immunitas quo jure sit fundata.
3. Non valet contra hanc immunitatem ulla consuetudo vel prescriptio.
4. Per

4. Per privilegium S. Pontificis laico potest tribui iurisdictio in res & personas Ecclesiasticas,
5. Quomodo collecta Ecclesie imponenda, & quid de bonis feudalibus sentiendum.
6. Sub pena excommunicationis prohibetur, ne patroni & Advocati Ecclesiarum bona Ecclesiastica usurpent.
7. Ecclesia Patronum suum egenum secundum sui status conditionem alere tenetur.
8. Patroni munus est, procurare, ne res Ecclesiasticae alienentur.
9. Res & ipsorum Parochorum & Clericorum sunt etiam exempta.
10. Clerici non nisi coram iudice Ecclesiastico conveniri, nec huic privilegio renuntiare possunt.
11. Quomodo & quando Clericus in iudicio seculari ad testimonium dicendum vocandus sit?
12. Iudex secularis non potest punire Clericum testimonium falsum deponentem.
13. An Clericus coram iudice seculari reconveniri possit?
14. Familia Clericorum etiam gaudet immunitate Ecclesiastica & privilegio fori.
15. In causa evictionis Clericus defendere tenetur suum emptorem coram laico.
16. Clericus correns in causa civili vel criminali, coram Ecclesiastico iudice conveniendus est.
17. Clericus heres laici coram quo iudice actiones hereditarias instituere debeat.
18. Quid si lus cum defuncto iam contestata fuerit?

Hujus

Hujus immunitatis is est effectus, quod res
ad Ecclesias parochiales spectantes, & Pa-
rochi in personis suis à jurisdictione sæculari
eximantur. Hæc quidem materia prolixio-
rem tractatum exigeret, sed quia libelli parvitas
non capit, aliqua tantum principaliora subnota-
bo, ex quibus Parochus ad defendenda Ecclesi-
astica jura instruat.

Not. I. Quod immunitas ista, quæ
bona & personæ Ecclesiasticæ à jurisdictione sæ-
culari eximuntur non tantum jure Pontificio, &
Cæsareo *ut. c. de SS. Eccles. C. de Episc. & Cler. C. de Episc. aud.* sed etiam jure divino statuta sit,
ut probavimus in Libello de Privil. Monast.
privil. 2. & tex. sunt *in c. nimis. de Jurjur. c. quanquam. de Cens. in 6 Trid. s. 25. de ref. c. 20.*
latè deducit Martha *de jurisd. p. 2. c. 6.* Hinc

Not. II. Quidquid de facto practicetur,
non valere consuetudinem, sed potius abusum
& corruptelam esse, si domini & Magistratus
sæculares jurisdictionem in Ecclesias & perso-
nas Ecclesiasticas exercent. Nam sicut jus hu-
manum divinum tollere non potest, ita nec con-
suetudo quæ tantum ab hominibus introducitur,
& quidem tanto minus, quanto actus con-
tra jus divinum attentati magis sunt peccami-
nosi. *arg. c. cum tanto. de Consuet. c. cum haberet. de eo qui duxit. &c.* & si ad omnem consuetu-
dinem consensus legislatoris (saltem is, qui de-
facto in jure generaliter ad introducendam con-
suetudinem datus est) requiritur, quomodo
enim

enim aliás populus, qui super leges præsertim
Ecclesiasticas non est, easdem abrogare valeret?
Quis credat S. Pontificem in talem consuetudi-
nem consenturum, qui in *c. 1. de consuet.* tollit
omnem consuetudinem Ecclesiis damnosam, &
in Bulla cœnæ quotannis excommunicationem
contra violatores hujus immunitatis fulminat.

Minus præscriptione tollitur hæc immunitas,
præscriptio enim utpotè privatis competens de-
biliores consuetudine publica, & sicut Laici
jurisdictionem spiritualem possidere non pos-
sunt, ita nec præscribere. *c. decernimus. de ju-
dic. c. 3. de A. R. in 6.*

- 4 *Not.* tamen III. Quod licet S. Pontif. non
possit hanc immunitatem ex toto tollere utpotè
non tam à se, quam jure divino concessam, si-
cut tamen potest aliquem laicum ad jus spiritu-
ale habilitate (veluti ad jus patronatus quod
spirituale est & sine simonia vendi nequit. *c. de
jure 16. de jure patr.* omnes laici habilitati sunt)
& eidem causam spiritualem delegare. *gl. in d. c.
decernimus.* Ita etiam poterit per privilegium
saltem in certis casibus Laico jurisdictionem in
res aut personas Ecclesiasticas tribuere. Non
obstante, quod privilegium contra jus divinum
dari nequeat, quia non est contra jus divinum,
si Laicus sibi vindicet jurisdictionem Ecclesia-
sticam autoritate Ecclesiastica, sed tantum si
jure & autoritate propria & sæculari. Privi-
legium autem cum facti sit, probandum & ex-
hibendum erit, nisi quod aliquando immemo-
rialitas

cialitas temporis accedente famâ privilegij faciat aliquam præsumptionem.

Not. IV. Nequidem ex causa publicæ necessitatis v. g. ingruentis belli posse collectari Ecclesias, nisi in defectum, ubi laicorum non superpetunt facultates, & tunc non ex autoritate Magistratûs sæcularis, sed Ecclesiastici, imò & ipsius S. Pontificis nisi periculum in mora sit. *cap. non minus. c. adversus. 7. de immun. Eccles.*

Not. V. Licet ex non paucorum sententia, si ex bonis antequam ad Ecclesias pervenerint certa quædam & determinata onera vel tributa principibus sæcularibus fuerint pendi solita, ea etiam in posterum solvi debeant, quòd res transeat cum suo onere. *c. tributum. § seq. 23 q. 8.* extraordinarias autem & arbitrarias collectas Ecclesijs indicare non erit, in potestate Principis.

Not. VI. Si Ecclesia quædam bona in feudum à sæculari domino recognoscat, huic domino directo feudalis jurisdictio reservata intelligitur. *c. ex transmissa. de foro comp.*

Not. VII. Patronos & advocatos Ecclesiarum non posse bona Ecclesiastica usurpare, intercipere, aut in suos usus convertere, nec beneficatos in perceptione fructuum & reddituum impedire, aut in distributione atque applicatione eorundem seingerere sub pœna excommunicationis & amissionis juris patronatûs, ipso facto *Trid. s. 22. c. 11. § s. 25. de ref. c. 9.* atque *inc. præterea. 23. de jure patr.* sub pœna nullitatis contractus & excommunicationis (saltem

teren-

terendæ sententiæ) prohibetur ne advocati vè patroni Ecclesiarum aut vicedomini jus advocatiæ vel patronatûs alienent, Ecclesias aut subditos eorum exactionibus onerent, nisi specialiter antiqui & moderati redditus ipsis fuerint per Episcopum constituti. Nam tempore foundationis potest Episcopus patronis aut eorum liberis moderatum censum de redditibus Ecclesiæ reservare, quia in arbitrio fundatorum esse videtur, aut res suas velint omninò liberè donare Ecclesiæ, vel cum aliquo opere, dummodo Episcopi approbatio interveniat. *Pan. & DD. communiter in d. c. præterea n. 4. §. 5.*

7 Sed & ex ipso jure Patronatus hoc commodum consequitur Patronus, ut egenus & ad inopiam lapsus ab Ecclesia alimenta petere possit, de his tamen quæ supersunt deductis necessarijs ad cultum divinum & ministrorum sustentationem. Sed dices, de superfluis tenetur Ecclesia omnes pauperes alere, ergò hoc non est singulare Patroni privilegium? R. Quòd Ecclesia debeat abundantius alere patronum quàm alios pauperes, & debeat habere rationem status item & familiæ ejus domesticæ uxoris & liberorum. moderatè tamen non ad luxum vel superbam ostentationem. Item pauperibus subvenit Ecclesia ex lege Charitatis, patrono ex lege Justitiæ, qui & præterea actionem contra Ecclesiam instituere potest. *tex. Pan. & Barb. in c. nobis 25. de jure Patron. Barb. jur. Eccles. univ. lib. 3. n. 216. & seqq.*

Not.

Not. VIII. Patrono quidem incumbere, ut
 curam & inspectionem habeat quoad bona Ec-
 clesiastica, ne malè alienentur, aut dilapidentur,
 & siquid in detrimentum Ecclesiæ fieri depre-
 henderit, nec beneficiatus honesta monitione de-
 sistere velit, id Episcopo denuntiet. *c. filij 31. 16.*
q. 7. utque Ecclesiam intra & extra iudicium de-
 fendat tanquam proprius ejus advocatus, sicut
 appellatur in *c. cum autem de jure patron.* non ta-
 men debere patronum veram aliquam jurisdic-
 tionem in beneficiatum usurpare, neque visi-
 tationem aliquam instituere, vel in administra-
 tionem Sacramentorum se ingerere. *Trid. s. 24.*
de ref. c. 3.

Not. IX. Quòd non tantùm bona immedia- 9
 tè & propriè ad ipsam Ecclesiam spectantia sine
 immunita & exempta à jurisdictione sæculari,
 lege divina hanc exemptionem præstante, sed e-
 tiam bona ipsorum parochorum & Clericorum.
c. quanquam. de Cens. in 6. ut etiam in his nulla
 exactio fieri possit sine causa necessitatis publi-
 cæ & cum consensu Magistratus Ecclesiastici:
c. adversus. 7. de immun. Eccles. Idemque ad
 bona patrimonialia (saltem exceptis oneribus
 realibus, talibus bonis ab antiquo imponi solitis
 & ad ipsas personas Ecclesiasticas transeuntibus,
 ne principibus sæcularibus hoc privilegium ni-
 mis damnosum sit.) extendi Juri conformius
 est. *arg. c. fin. cum gl. de vita & honest. Cler. c.*
siquis. de foru. comp. & d. c. quanquam. ibi: per-
sonas Ecclesiasticas & res earum. ubi non distin-
 MAN. PAROCH. D guitur

guitur inter bona, ergò nec nos distinguere debemus. *L. de pretio. ff. de public.* sequuntur etiam bona conditionem personæ, & magis dignum trahit ad se minus dignum. *c. 3. de consecr. Eccles.* & quæ Religiosis adhærent Religiosa censentur. *L. quæ Religiosis. ff. de rei vind, vid. Martia de Jurisd. p. 4. c. 49.*

De Immunitate Personali.

10 **N**ot. X. Quòd ratione personalis exemptionis Parochus vel Clerici cum ipso viventes & alij coram nullo alio Judice, quàm Ecclesiastico regulariter conveniri possint. cui privilegio, cum non sit personale, sed pro honore totius Ordinis Clericalis concessum, Clerici etiam cum juramento renunciare non possunt. *c. si diligenti. de foro comp.* Neque etiam statutis aut oneribus Laicorum subjacent. *c. Eccles. de Constit. c. non minus de Immun. Eccles.* non obstat. *c. 2. de immun. Eccles.* ubi dicitur neminem per Ecclesiæ nomen à murorum vigilijs excusari, &c. quia intelligitur de magna & communi necessitate ex hostili incurso & obsequio, ut tunc etiam Clerici (saltem ex auctoritate Magistratus Ecclesiastici, si periculum moram patiatur, interveniente) per sumptus, vel servos aut famulos suos vigilijs murorum procurare debeant. Imo in maxima necessitate & Laicis non sufficientibus, etiam ipsos Clericos ad vigilijs & defensionem civitatis (utpotè per quam juvantur ipsæ Ecclesiæ & proteguntur personæ miserabiles, adjuvatur proximus, de-

fendi

DE IMMUNITATE PERSONALI. SE
fenditur Patria &c.) teneri docet Pan. in eod.
c. 2. n. 5. neque ex tali defensione fieri irregu-
lares, nisi proprijs manibus & mortem aliter
vitare valentes aliquem occiderint. c. *petitio de*
homicid. clem. si furiosus. eod. tit. interim ad hanc
personalem pugnam Clerici absque maxima ne-
cessitate non facile, quin potius tanquam Chri-
sti milites ad spiritualem, orationes scilicet pre-
ces aliáque pia opera adigendi sunt. c. *reprehen-*
sibile c. non pila. 23. q. 8.

Not. XI. Quòd Parochus vel Clericus neces- II
sarius pro teste in iudicio sæculari non possit à
Iudice Laico vocari ad testimonium dicendum,
sed ordinarius ejus Ecclesiasticus requirendus
sit, ut vel jubeat eum in foro sæculari testimo-
nium dicere, vel ipsemet iudex Ecclesiasticus
depositiones Parochi suscipiat, & clausas iudici
Laico transmittat. *Gaill. pp. Obser. lib. 1. O.*
100. n. 16. in causa autem criminali sanguinis
non erit Clericus in testem adhibendus, nisi pro
demonstranda rei innocentia. *Farinac. de test.*
q. 61. n. 57. nec videtur hic prodesse vel ab ir-
regularitate excusare protestatio, quòd non fe-
ratur testimonium in ordine ad pœnam sangui-
nis, quia hæc protestatio est factò contraria, &
excusat tantum eo casu, quo aliquis agit ob pro-
prium interesse civiliter contra malefactorem,
ne detur occasio deprædandi Clericos, si suos
malefactores metu irregularitatis acculare non
possent c. 2. *de homicidio. in. 6.* notat quoque
Martha de jurisdic. p. 4. Cas. 128. † quòd 12
D 2 Cle.

ricus testis falsum deponens coram iudice sæculari ab eodem puniri non possit, sed à proprio suo iudice Ecclesiastico. sicut generaliter ratione delicti sortiuntur quidem etiam Clerici forum in loco ubi deliquerunt *c. postulasti. §. s. fin. de foro. comp.* non tamen coram iudice sæculari illius loci sed Ecclesiastico *Cov. pp. 99. c. 11. n. 5.* in causis levioribus ubi iuramentum non exigitur, tolerari potest consuetudo, si Parochus vel Clericus non vocatus sed rogatus testimonium in foro sæculari absque iudicis Ecclesiastici auctoritate deponat. *Laym. in Theol. mor. lib. 4. tr. 9. c. 4. n. 9.*

- 13 *Not. XII.* Quòd licet ex communiori DD. sententia Clericus actor contra Laicum hujus forum sequi debeat; Maxima tamen sit controversia an Clericus coram eodem iudice Laico reconveniri possit? Pro affirmativa quam tenent *Gl. & Barb. in c. 1. de mut. petit.* aliq; quàmplures, facit, quòd jus reconventionis non tantum jure Civ. sed & jure Canonum permissum sit, ex causa æquitatis ad abbreviandas lites & litium sumptus ac molestias. licet verò Clericus jurisdictionem Iudicis incompetentis prorogare non valeat. *c. si diligenti. de foro comp.* id tamen accipiendum est de prorogatione voluntaria non de prorogatione necessaria quæ fit ex auctoritate Canonis. Excipiunt autem *Gl. & Barb. n. 15.* quòd Clericus reconveniri non possit in causa criminali etiam civiliter intentata, neque in causa Ecclesiastica, neque si Laicus studio

DE IMMUNITATE PERSONALI. 53

& dolo procurasset in se conventionem, ut tantum Clericum coram iudice seculari reconvenire posset. Econtra pro negativa, quam tuentur citati apud Martham *de Jurisd. p. 4. cent. 2. cas. 107. n. 2.* non parum stringit tex. in *c. fin. de judic.* ubi Ecclesiastici agebant contra Laicos in possessorio & super re ac jurisdictione merè temporali, (teste Gl. *ibid. in v. promulgavit*) coram iudice seculari, & tamen non poterant coram eodem iudice in petitorio reconveniri. respondet quidem Gl. *in eod. c. fin. in v. super proprietate circa fin.* esse differentiam, quòd causa conventionis & reconventionis simul tractari debeant, non item causa possessionis & proprietatis. *L. ordinarij. C. de rei vind.* sed profectò hæc responsio minimè satisfacit. etenim in *c. 2. § c. cum dilectus de causa poss. § propr.* expressè habetur causam possessionis & proprietatis simul & commixtim posse tractari. Prætereà sicut Canones & leges jubent causam conventionis & reconventionis coram eodem iudice terminari. *in c. 1. de mut. petit.* ita idipsum jubent circa causam possessionis & proprietatis *in c. 1. de caus. poss. § propr.* ergò sicut in hoc posteriori casu est exceptio. *nisi actor sit alterius fori,* ut notat Gl. *in d. c. 1. de caus. poss.* ita quoque in priori.

Unde etiam non convincit, quòd causa æquitatis ad minuenda incommoda litium faciat Clericum reconveniri coram Laico Iudice; nam hæc eadem ratio stat in causa possessionis

& proprietatis, & tamen SS. Can. non tam hanc rationem, quàm honorem ordinis Clericalis, ne per jurisdictionem Judicis Laici ad solvendum compellatur, attendunt. prout etiam docet Martha d. p. 4. Cas. 136. n. 10. quòd expensæ contra temere litigantem Clericum in foro sæculari coram Ecclesiastico iudice petendæ sint. Quod porrò dictum est de prorogatione necessaria hoc ipsum in quæstione est, an Canones voluerint in causa reconventionis prorogari jurisdictionem Laici in Clericum, & verosimilius est: quod non, quia non solet prorogari jurisdictio de uno genere jurisdictionis ad totum aliud genus jurisdictionis, de Laicali ad Ecclesiasticam, sed intra idem genus jurisdictionis de uno iudice ad alium. id quod præter exemplum ex *sapè d. c. 1. de caus. poss. & propr.* etiam satis probatur ex eo; quòd licèt ob causam quoque delicti necessario & legaliter prorogetur jurisdictio, ut delinquens sortiatur forum in loco delicti *L. 1. C. ubi de crim. agi op.* si tamen Clericus deliquerit in territorio iudicis Laici, non ab hoc, sed à iudice Ecclesiastico illius loci iudicabitur, ut omnes DD. fatentur.

Nec multum resistit huic opinioni, quòd Clerico actori possit compensatio objici coram iudice Laico tanquam legitima exceptio peremptoria: nam compensatio supponit debitum liquidum, vel quod in continenti liquidari possit, & cum sit inter res fungibiles ejusdem generis v. g. pecuniæ ad pecuniam, vini ad vinum &c. ipso

ipso jure per eam tollitur obligatio & actio. At verò reconventio vel supponit debitum illiquidum indigens sententia & decisione judicis, vel est circa corpora aut res diversi generis, quæ inter se non contribuuntur vel compensantur, & consequenter debent speciali sententia judicis imperari, qualis sententia ex defectu jurisdictionis non potest ferri in Clericum. e. g. Clericus petit à Laico equum, Laicus à Clerico fundum vel domum, &c. certè cùm equus & fundus ipso jure inter se non compensentur, necesse foret per sententiam judicis Laici Clerico fundum abjudicare, quod sanè satis durum videtur. Quare ponderatis utriusque sententiæ in hac controversia rationibus, ipse opinor hanc posteriorem magis ex jure defendi posse, tandiu enim stat possessio illius regulæ, quòd Clericus coram Laico conveniri (est autem reconventio secunda conventio) non possit usquedum ab ea exceptio jure aliquo expresso monstratur.

Not. XIII. Juri admodum conforme esse, ut etiam familiares & domestici Parochorum gaudeant hac immunitate Ecclesiastica & fori privilegio, sicut docet Martha *de Jurisd. p. 4. cas. III.* argumento à Scholaribus ducto (tanquam à minori ad majus, cùm Clerici ordinariè toleant esse magis privilegiati) quorum nuncij & famuli gaudent eorum fori privilegio. *auth. habita C. ne filius pro patre.* Idem dicit Bald. *in l. 1. C. ne uxor pro marito.* de servis necessarijs & scutiferis

feris militum. solet autem aliàs tolerari argumentum à militia armata ad spiritualem.

Attamen hanc sententiam iudices sæculares non semper observant, qui concubinas & famulos delinquentes Clericorum ad suum forum trahunt. Verùm circa hanc praxim rectè monet Paul. Laym. *in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. c. 4. n. 10.* non posse aliqua consuetudine rationabiliter introduci, ut iudices vel lictores per vim sine licentia Parochi vel iudicis Ecclesiastici domum Parochialem ingrediantur & inde famulam aut famulum extrahant. injuriosum est enim per vim ingredi domum alienam, in quam non est jurisdictio. §. *sed & lex. 8. inst. de injuriis.*

Deinde & illam consuetudinem reprobatur Laym. *c. l.* ex qua petuntur per iudices sæculares à Clericis expensæ factæ in captura mulierum suspectarum, tanquam qui hujusmodi expensis causam dederint: quia expensas solvere nemo tenetur, nisi prius à legitimo iudice citatus, auditus, & condemnatus, & Clerici dant quidem causam capturæ remotam, non autem proximam, proximam enim dicitur dare, qui instat & petit capturam.

15 *Not. XIV.* Quòd in causa evictionis probabilius sit, Parochum vel clericum venditorem teneri suum emptorem Laicum, si ipsi super re emptalis moveatur, coram iudice sæculari defendere. *juxta reg. L. venditor ff. de iudic. Cov. pp. 99. c. 8. n. 2. Gail. 1. O. 37. n. 7.* nam tali casu

casu Clericus non est reus principalis, sed rei defensor, & sicut alias potest Clericus in foro etiam sæculari pro se & conjunctis ac miserabilibus personis postulare. *c. 1. & fin. de postul.* ita etiam in proposito, censetur enim etiam causam propriam agere, cum ipsius interfit, ne res vendita evincatur.

Not. XV. Quòd Parochus vel Clericus cor- 16
reus in causa civili vel socius criminis cum laico nihilominus coram proprio suo iudice Ecclesiastico conveniendus sit *Martha d. p. 4. c. 118. Menoch. de arbitr. cas. 371. n. 12. Cov. pp. 99. c. 34.*

Not. XVI. Quòd, si Parochus vel Clericus 17
sit heres Laici, tunc imprimis petitio hereditatis vel apertura testamenti debeat fieri coram Iudice Laico teste *Covar. pp. 99. c. 8. n. 1.* de cætero autem actiones passivæ hereditariæ instituendæ sint coram iudice Ecclesiastico contra heredem Clericum. *Cov. d. l. n. 4.* quia tamen heres regulariter conveniri potest in loco ubi defunctus potuisset. *L. heres. 19. ff. de judicijs.* Ideò heres Clericus declinare quidem potest iudicem Laicum, sed non Ecclesiasticum illius loci, ubi defunctus respondere debuisset. *Joan. Hon. ad tit. decret. de foro. comp. n. 17.*

Quid autem, si lis jam fuerit in iudicio sæcu- 18
lari contra defunctum coopta, an Clericus heres eandem in eodem iudicio continuare debet? non potest quis facillè erroris argui, qui alterutram contradictionis partem sequitur, nam

affirmantibus & negantibus suæ sunt rationes & authoritates apud Covar. *cit. cap. 3. n. 3.* Pannorm. *in. c. quia 11. de jud. n. 11.* Bald. *lib. 1. Cons. 207.* ego aliquando in Thesibus meis *de foro comp. 2. §. 5. n. 4. §. 5.* existimavi distinctionis fædere has contrarias opiniones conciliari posse: ut nimirum affirmativa procedat in actione *reali*, negativa in actione *personali*, & sanè de hac distinctione sapius cogitans, necdum eam erroneam reperi.

Ratio verò, quòd actio realis contra defunctū Laicum cœpta in iudicio sæculari transeat etiam in Clericum heredem, ista mihi videtur, quia tunc Clericus rectè convenitur coram iudice laico, quando res quæ petitur est sub jurisdictione iudicis laici, sicut in causa feudali clarum est. *c. ex transmissa de foro comp.* sed res in quam actio realis contra defunctum Laicum in foro sæculari instituta est, etiam successore Clerico manet sub jurisdictione Iudicis Laici ergò &c. Minor probatur, quia cùm litis eventus sit dubius, & per litis pendentiam possessor constituitur in fîcta mala fide ideò actione reali institutâ dubium est, an res fuerit defuncti, & consequenter, an in Clericum heredem & jurisdictionem Ecclesiasticam ejus dominium transierit, nemo enim potest plus juris in alium transferre, quàm ipse habet. *l. nemo potest ff de R. I. jam subsumo.* in dubio melior est conditio possidentis, & non debet aliquis in dubio & lite pendente sua possessione privari, sed in nostro pro-

posi-

DE IMMUNITATE PERSONARUM 59

posito iudex Laicus est in possessione jurisdictionis contra defunctum exerceri cœptæ super rem litigiosam, ergò ante decisionem causæ ea privari non debet.

Ex quo tamen non sequitur, quòd generaliter actiones reales contra Clericum in foro sæculari institui possint, nam quando res semel in pacificam possessionem Clerici devenit, tunc quantum ad jurisdictionem in eam, possessio stat penes Iudicem Ecclesiasticum. Nec etiam obstat, quòd pro tali re litigiosa detur Clerico heredi actio & exceptio, & ideò censeatur in ipsius patrimonio & consequenter de foro Ecclesiastico. Responderi enim potest, illam tantum rem esse de foro Ecclesiastico quæ in patrimonium Clerici ab initio pacificè & bona fide recepta est, post litem autem motam & ubi reus conventus in facta saltem mala fide constitutus est, non potuit iudex laicus possessione suæ jurisdictionis privari.

Ratio posterioris partis & circa *actionem personalem* est quòd principaliter ipsa persona conveniatur, & res quæ petitur, supponatur esse in dominio Clerici, ut si ab ipso petam 100. quos defuncto mutuavi, Clericus debitor est generis, & tenetur suos nummos meos facere, si agam ex vendito, ad tradendum equum à defuncto emptum, ante traditionem Clericus retinet equi dominium. *L. traditionibus C. de pact. Ec.* proinde inconveniens videtur, ut actio personalis contineretur in hæredem Clericum, dum Iudex
Lai-

Laicus nec in personam quæ convenitur, nec in rem quæ petitur jurisdictionem habet. Quamvis autem *preventio* tribuat jurisdictionem, id tamen procedit in eodem genere jurisdictionis, non verò si fiat mutatio de laicali ad Ecclesiasticam.

CAPUT VI. De Exactionibus Episcopalibus, quibus Ecclesiæ Parochiales sub- jacent.

SUMMARI A.

1. *Quæ sint exactiones Ecclesiasticae.*
2. *Exactio primorum fructuum consuetudine introducta est.*
3. *Quid sit Cathedralicum ad id tenentur omnia beneficia: non tamen monasteria.*
4. *Quid Charitativum subsidium.*
5. *Causa petendi charitativum subsidium debent esse manifesta & rationabiles.*
6. *A quibus exigendum charitativum subsidium.*
7. *Pensiones alumnaticas Episcopus exigere potest ab omnibus beneficiis suæ Diocesis.*
8. *Quid sit Procuratio.*
9. *Quid portio Canonica, & quarta decimarum.*
10. *Potest prescriptione vel consuetudine aboleri.*

EXACTIONES quas Episcopi ab Ecclesijs Parochialibus facere solent hæc sunt.
1. Taxa, annata, seu primi fructus. 2. Cathedralicum. 3. Charitativum subsidium. 4. Pen-
sio

DE EXACTIONIBUS, &c. 61

5. Procuration.
6. Portio Canonica. 7. Quarta decimarum.
Videamus de singulis.

De primis Fructibus.

HÆC exactio consuetudine magis quàm jure 2 Ep
fundata est, etenim in *c. un. in Ecclesiast. benefic. sine dimin. confer.* in Concil. Trid. *sess. 24. de ref. cap. 14.* apertè statuitur, ne in collatione beneficiorum & Parochialium Ecclesiarum aliquid de fructibus subtrahatur, vel aliqua solutio exigatur & quia in d. Concil. etiam quæcunque consuetudines reprobantur, ubi hæc exactio viget, dicendum erit concilium in hoc loco receptum non esse, ut etiam advertit Paulus Laym. *in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. cap. ult. §. 5. n. 46.*

De Cathedratico.

CATHEDRATICUM est exactio duorum 3
solidorum sive duorum aureorum, qui de redditibus Ecclesiarum Episcopo annuatim persolvendi sunt in honorem & recognitionem Cathedralis Episcopalis. *c. conquerente 16. & ibi Gl. de offic. jud. ord.* alio nomine hæc exactio etiam *synodaticum* appellatur, eò quòd in synodo Episcopali olim persoluta sit: & hodie juxta Canonum consuetudinem in synodis decanalibus persolvatur. Hanc pecuniam (quæ de consuetudine augeri vel minui potest) Episcopus ab omnibus beneficijs suæ Diocesis petere valet, exceptis monasterijs, quæ regulariter à lege
D. C.

Diœcesana (quæ in recipiendo consistit. *Gl. in c. dilectus 18. de offic. ord.*) sicut & propterea à Charitativo subsidio & alijs, ubi non probantur specialiter subjecta, exempta sunt. *c. inter cætera. 10. q. 1. c. cum pro utilitate 15. q. 1. c. quam sit. 18. q. 2. Barb. de Offic. Episc. alleg. 86. in fin. & alleg. 87. n. 45.*

De Charitativo Subsidio.

4 **C**HARITATIVUM SUBSIDIUM est quædam exactio extraordinaria propter manifestam & rationabilem causam cum charitate à subditis postulata. *c. cum Apostolus 6. de cens. ubi prohibemus inquit Concil. Later. ne subditos suos Episcopi gravare presument, sustinemus autem pro multis necessitatibus, quæ aliquoties superveniunt, ut si manifesta & rationabilis causa extiterit, cum charitate moderatum ab eis valeant auxilium postulare.* Verùm hæc non ita accipienda sunt, quasi subditi pro suo arbitrio dare vel denegare possint charitativum subsidium, sed licet ab initio cum charitate & demonstrata necessitate à subditis peti debeat, ex postfacto autem propter eandem necessitatem ex naturali æquitate & jure concedente omninò ad præstandum auxilium obligantur, & per media compulsoria adigi possunt. *Pan. & Host. & communit. alij in d. c. cum Apostolus.* sicut in simili eleemosynam largiri actus charitatis est, in necessitate, tamen judex poterit cogere divites ad eleemosynam dandam. *Barb. de offic. Episc. alleg. 87. n. 4.*

5 Porro justæ causæ petendi charitativum subsidium,

sidium, omnes & singulae in specie exprimi facile non possunt, & textus tantum in genere manifestae & rationabilis causae mentionem facit, ideo potissimum in iudicio & conscientia superioris positum est, quoniam talis rationabilis causa censi debet, teste Pan. *in eod. cap. 6. n. 4.* Interim tamen unam vel alteram causam praeter rationabilem referunt DD. ita imprimis à Sac. Cong. declaratum referunt, novum Episcopum posse propter expensas in sui electione, confirmatione & consecratione factas charitativum subsidium exigere. praeterea etiam sufficiens causa petendi charitativum subsidium communiter à DD. reputatur, si expensas fecit Episcopus in causis & negotijs totius Dioecesis, item si debita pro bono communi Ecclesiae vel totius Episcopatus ab antecessoribus contracta dissolvere velit, si ex causa publica & necessaria ad Papam vel Imperatorem aut Concilium generale vel provinciale venire debeat &c. *Barb. de offic. Epis. alleg. 87. n. 26. & seqq. Tamb. de jure Abb. disp. 10. quest. 3.*

Exigitur autem Charitativum subsidium tantum à personis Ecclesiasticis ratione suorum beneficiorum, non verò à Laicis ut ex *c. conquirente de offic. ord. ex. cap. 6. & 7. 10. q. 3.* latis colligitur licet enim *in d. cap. cum Apostolus* generaliter dicatur, charitativum subsidium à subditis exigi posse, tamen in propria significatione Dioecelani laici non dicuntur subditi Episcopo (scilicet quatenus Episcopo, nisi simul sit Dominus

minus

minus territorialis) quamvis quoad aliqua spiritalia suo foro subjiciantur, ut rectè notat Gl. in Clem. 1. v. *subditos de foro comp.* notanter dixi à personis Ecclesiasticis ratione beneficiorum postulari charitativum subsidium, unde Clerici qui beneficium non habent, licèt habeant ampla bona patrimonialia, vel qui beneficium quidem habent, sed ita tenue, ut præter congruam sustentationem nihil ipsis de fructibus supersit ad charitativum subsidium non obligantur, ut resolvit Navar. de Cens. *Conf. 5. Barb. d. l. n. 48. & seq.* ubi etiam istud notabile ponit, quòd charitativum subsidium ab antecessore in beneficio petatum & non solum possit à successore tanquam onus reale, & tributum beneficio impositum exigi. *arg. L. Imperatores. 7. ff. de publicanis. & vectig.*

De Pensione Alumnatica & alijs.

IN Concil. Trid. *f. 23. de ref. c. 18.* statutum est, ut in qualibet Ecclesia cathedrali seminarium aliquod erigatur in quo juvenes & adolescentes educantur ac in disciplina Ecclesiastica instruuntur. *cum adolescentium etas inquit Trid. d. l. nisi rectè instituatur, prona sit ad mundi voluptates sequendas, & nisi à teneris annis ad pietatem & religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat, nunquam perfectè ac sine maximo ac singulari DEI omnipotentis auxilio in disciplina Ecclesiastica perseveret.* ad hoc propterea seminarium erigendum & conservandum

dum poterit Episcopus omnibus quibuscunque beneficijs Ecclesijs suæ Diœcesis (quæ tamen propria seminaria & scholas non habent) certam pensionem imponere ut *in d. c. 18.* latius habetur. Alias præterea pensiones (quæ & census in jure dicuntur) rectè exigit Episcopus, nimirum tempore foundationis aut consecrationis cū consensu fundatorum & ex justa causa Ecclesiæ impositas. *jux. c. præterea 23. & ibi DD. de jure Patron. c. quanto. de Cens. itē & reservatas in recognitionem beneficij exemptionis, quam Episcopus cum consensu Capituli à sua jurisdictione Ecclesiæ dedit, quod facere potest teste Barb. de offic. Episc. p. 3. alleg. 89. pro ut etiam S. Pontifex eximendo sibi reservat censum aut pensionem c. constitutus. 6. de relig. dom. c. cum venerabilis. 21. de Cens. extat verò prohibitio Concilij Late. in c. prohibemus 7. de Cens. ne novi census imponantur Ecclesijs, nec veteres augeantur, &c. quod potissimum de censu perpetuo accipiendum est, temporalem autem censum ad unum vel plures annos ex justa causa v. g. pro reparatione Ecclesiæ Cathedralis, ad exsolvenda debita, pro alimentatione pauperum scholarium & aliorum ab Episcopo imponi posse tradit Barb. d. p. 3. alleg. 58. n. 3. & 11.*

De Procuracionibus.

PROCURATIO nihil est aliud, quàm victus & sustentatio debita Episcopo pro eo tempore, quo Ecclesias suæ Diœcesis visitat.
 MAN, PAROCH. E dan-

danda ex redditibus Ecclesiarum visitatarum. licet autem Episcopi aliunde largos redditus habeant, ut tamen eo facilius permoveantur ad visitationem Ecclesiarum, jure constitutum est, ut suis sumptibus parcere, & ab ipsis Ecclesijs exigere possint: dignus est enim operarius mercede, & suis stipendijs nemo facile militat.

Circa istas procuraciones primitus quidem constitutum *in c. 1. & 2. de Cens. in 6.* ne earum nomine pecunia visitatori daretur, sed victualia in natura subministrarentur, id tamen ex postfacto Bonif. VIII. *in c. 3. eod. tit.* correxit, & liberum reliquit visitatis, utrum pecuniam aut victualia dare velint, quod ipsum deinde Concilium Trid. *sess. 24. de ref. c. 3.* confirmavit, adjiciens, ut in ijs locis, in quibus consuetudo est, ut nec victualia nec pecunia nec quidquam aliud in visitationibus accipiatur, sed omnia gratis fiant, id omninò observetur.

Illud quoque, quod jam priùs *in d. c. 1. & 2. de Cens. in 6.* prohibitum erat, repetijt Concilium Trid. ne videlicet extra procuraciones pecunia aut munus quodcunque qualitercunque etiam oblatum à visitatoribus, vel ijs quos secum habent, accipiatur, consuetudine quacunque etiam immemoriali non obstante, adeò ut accipiens præter dupli restitutionem intra mensem faciendam, alijs insuper pœnis à synodo provinciali determinandis multari debeat. Advertit etiam Pan. *in c. procuraciones. 23. de Cens. n. 4.* quòd Episcopus sive visitator non possit

com.

computare expensas, quas fecit in emendis aut conducendis equis, minus aestimare equos mortuos, vestes detritas &c. cum tantum victualia aut eorum aestimationem accipere de jure permittatur.

Cæterum omnes quidem Ecclesiæ visitatæ (exceptis oratorijs privatis *c. fin. de Cens. & ex quorundam sententia hospitalibus & similibus pijs locis, quorum bona præcisè ad sustentationem pauperum collata sunt Zerola in praxi Epif. p. 2. v. visitatio. §. 6. dub. 7.*) ad procurationem tenentur, etiam Monasteria nisi speciali privilegio vel consuetudine immunia sint. *Trid. c. 3. c. sopita 14. de Cens.* Si tamen Episcopus una die plures Ecclesias visitaverit, non à singulis singulas procurationes exigere, sed una tantum procuratione pro illa die sufficiente contentus esse debet, atque ad eam præstandam non una sola Ecclesia gravari, sed etiam reliquæ illa die visitatæ juxta proportionem suorum reddituum concurrere debent *per tex. & DD. in c. cum instantia 16. §. sanè & c. procurationes 23. de Cens. c. 3. in 6.*

De Portione Canonica, & quarta Decimarum.

PORTIO CANONICA est quarta vel tertia pars (juxta locorum consuetudinem) quam Episcopus de jure Canonum ex omnibus illis, quæ testator Ecclesijs vel pijs causis reliquit exigere potest. *c. officij. c. requisivisti. de testam.*

Ex ijs verò quæ legantur pro fabrica Ecclesiæ, pro ornamentis, luminaribus, pro anniversario septimo aut trigesimo die sive aliàs ad perpetuum cultum divinum portio Canonica non debetur, dummodo non studio in fraudem Episcopi sub tali titulo relicta sint, quod in dubio non præsumitur, dolus enim probari debet *L. dolum c. de probat. c. fin. de testam.* de donatione quoque facta Ecclesiæ inter vivos non deducitur Canonica portio. *c. de his 4. de sepultur. c. 1. de statu Monach. Barb. de offic. Episc. p. 3. alleg. 86. n. 26.*

De QUARTA DECIMARUM sciendum est, quòd tempore primitivæ Ecclesiæ, cum Episcopi essent pauperes, statutum fuerit, ut de oblationibus Ecclesiæ factis sumerent medietatem. *c. antiquos. 10. q. 1.* & procedente tempore tertiam partem ex fructibus Parochialium Ecclesiarum, cum onere tamen fabricæ, id est, ut illas ruinosas tenerentur reficere. *c. 1. & c. unie. 10. q. 3.* sed jure recentiori tantum concessum est Episcopis, ut de decimis ad Ecclesias parochiales & non ad alias pertinentibus quartam partem sine onere tamen fabricæ accipere possint. *c. conquerente. de offic. ordin. c. de quarta de prescript.* hodie autem magis auctis Episcopatus istæ quartæ passim in desuetudinem abierunt, & quòd præscriptione tolli possint textus est in *d. c. quarta.* & tradit Barb. *d. alleg. 86. n. 4.*

CAPUT VII.

An & qualiter Bona Parochiarum alienari vel præscribi possint? Item & de Restitutione in integrum, aliisque Ecclesiarum Parochialium iuris privilegij.

SUMMARIUM.

1. Res immobiles & mobiles pretiosæ Ecclesiarum alienari prohibentur.
2. Quid per nomen alienationis intelligatur.
3. Quis nomine superioris veniat, cuius auctoritas in alienatione requiritur.
4. Alienatio injusta ipso jure est nulla.
5. Bona Ecclesiastica non nisi spatio 40. annorum præscribuntur.
7. Ecclesia per præscriptionem vel aliâs intra annos extra iudicium læsæ, datur beneficium Restitutionis in integrum.
7. Quenam alia jura competant parochijs.

Certum & indubitatum est de jure, quòd omnes res immobiles sive solo cohærentes, sine causa necessitatis, utilitatis, vel pietatis alienari prohibeantur *t. t. de reb. Eccles. non alien. ut prædia, fundi, domus &c. quibus etiam annumerantur jura incorporalia ut jura piscandi venandi, aliâque jurisdictionalia. c. 2. de reb. Eccles. non alien. in 6. & clem. 1. Eod. sicut & census annui; si ex fundatione vel aliunde in perpetuum*

num constituti sint pro sustentatione ministro-
rum Ecclesiæ vel ipsius Ecclesiæ conservatione.

Clem. I. §. cumque annui redditus de V. s.

Item etiam alienari prohibentur **M O B I L I A**
P R E T I O S A, qualia censentur, quæ sunt de
thesauro Ecclesiæ, vel quæ propter pretium, ar-
tem aut antiquitatem singularem splendorem
Ecclesiæ conferunt: sicut & reliquiæ Sancto-
rum præsertim ubi perpetuæ sepulturæ manda-
tæ sunt. teste Ricc. p. I. *resolut.* 60.

2. Nomine autem alienationis intelliguntur in-
primis omnes contractus quibus dominium uti-
le vel directum transfertur, ut donatio, vendi-
tio, permutatio, feudum & Emphiteusis &c.
Deinde etiam omnes contractus, quibus non
quidem dominium, sed tamen possessio aut jus
percipiendi fructus ex re Ecclesiastica ad longum
tempus transfertur, ejusmodi sunt oppignora-
tio specialis, usufructus & elocutio facta ultra
triennium. *c. nulli c. ad audientiam. Extravag.*
ambitiosa. de reb. Eccles. non alien. nisi sint res ab
antiquo alienari solitæ, quæ etiam ad Ecclesias
reversæ (antequam reincorporentur bonis apud
Ecclesiam manentibus) denuò sine nova so-
lemnitate alienari poterunt. uti sunt prædia quæ
rusticis in feudum vel Emphiteusim aut vitali-
tium dantur *d. Extravag. ambitiosa. §. c. 2. de*
feud.

3. Nomine verò superioris, cum cujus authori-
tate alienatio fieri debet. licet *in d. Extravag.*
ambitiosa. tantum veniat S. Pontifex, tamen ulu

ma-

magis recepti sunt antiquiores Canones, ex quibus proximus superior & Ordinarius loci intelligitur. *c. Abbatibus. 11. q. 2. Clem. 1. de reb. Eccles. non alien.* ubi est Gl. notab. quòd etiam Abbates præsertim exempti in Ecclesiis pleno jure sibi subjectis possint auctoritatem in alienatione rerum ad dictas Ecclesias pertinentium præstare.

Alienatio sine justa causa & superioris auctoritate est nulla ipso jure, & res alienata unacum fructibus etiam per ipsum alienantem, restituito tamen pretio saltem quatenus Ecclesia locupletior est facta, repeti potest & debet, atque alienator, & is in quem facta est alienatio sententiam excommunicationis incurrit. *d. Extravag. ambitiosa.* quia tamen teste Nav. in Man. *c. 27. n. 150. d. Extravag.* non est ubique & quoad omnia recepta, præsertim verò quoad Censuras, quæ scientiam & contumaciam requirunt, ideò magis putarem pœnæ arbitrariæ locum fore, & etiam censuris saltem per sententiam inferendis, si in parendo vel restituendo contumacia appareat.

Plura hac de re tradidi in libello de privil. Monast. Privileg. 32. sed quæ ibi de Prælatibus dicta sunt, non possunt statim omnia Parochis accommodari, utpote qui longè restrictiorem potestatem habent, & magis in occurrentibus dubijs & casibus ad Episcopum vel ejus Consistorium recurrere debent.

Ad Præscriptionem quod attinet notorij etiam

am juris est, bona Ecclesiarum immobilia non præscribi nisi lapsu 40. annorum *c. illud c. de quarta. de præscript. c. 1. eod. tit. in 6. Nov. III. in princ. Nov. 131. c. 6.* idemque ad res mobiles, (saltem pretiosas & alienari prohibitas) extendendum existimo cum Pan. & Host. *in c. 1. de in integr. rest.* si enim res hujusmodi quoad alienationem comparantur immobilibus, planè etiam quantum ad præscriptionem non erunt separandæ, alienationis enim verbum etiam usucapionem continet. *l. alienationis 28. de verb. sign.* non obstat *auth. quas actiones C. de SS. Eccles.* ubi dicitur, quòd triennalis præscriptio (quæ est rerum mobilium) etiam contra Ecclesias procedat, nam præterquam quòd authenticæ ab Irnerio ex Novellis transumptæ, eatenus obligent, quatenus in Novellis reperiuntur, sed *in Nov. 131. c. 6. ex qua d. auth. quas actiones* desumpta est nihil exprimitur de triennali præscriptione, sicut posuit Irnerius *in d. auth. quas actiones* & forsan Imper. ibidem dum in initio *d. c. 6. Nov. 131.* generaliter dixit, *pro temporalibus præscriptionibus &c.* præscriptionem decennalè & vicennalem tantùm exempli (quod non restringit sed declarat) causa subjecit: potest etiam responderi quòd constitutiones Imperatoricæ non ligent Ecclesias, nisi quatenus à jure Canonico receptæ sunt, de quo jure nulla fit inter res mobiles & immobiles distinctio saltem si loquamur *de mobilibus pretiosis*, ut dictum.

6 Præterea si Ecclesia ex præscriptione, vel
con

contractu, aut in iudicio per omissionem exceptionis, probationis aut appellationis &c. læsa fuerit, datur ei ad instar minoris & pupilli *in integrum restitutio* qua in eum statum reponitur, in quo fuit ante læsionem *c. 1. de in integ. rest. l. un. C. si advers. prescript. l. minorib. C. si, tutor vel Curat. interven.*

Dummodo petatur restitutio intra quadrien- 7
nium, quòd aliqui præcisè à die læsionis, alij favorabilius pro Ecclesia à die scientiæ seu cognita læsionis computant: nisi insuper post diem læsionis 40. anni elapsi fuissent, & sic non tantum actioni principali, sed & ipsi restitutionis beneficio præscriptum censeretur. *vid. Arnold. Rath. in tract. de usucap. cap. 5. assert. 45. Decius in Conf 62. Everh. vol. 2. Conf 50. n. 21. Ias. in d. anth. quas actiones.* de hoc restitutionis beneficio etiam dictum est in libell. de privileg. mon. priv. 31. bonis autem Patrimonialibus Clericorum non dari privilegium præscriptionis quadragenariæ aut restitutionis in integrum (nisi Clericus minorennis foret aut in minorennitate læsus & tempora restitutionum scil. 29. ann. nec dum excessisset) quamvis interim talia bona immunitate ex probabiliori sententia gaudeant, notatur apud Marth. *de Jurisd. p. 4. 6. 49. & Dec. in c. Ecclesia, de constit.*

Alia insuper quamplurima privilegia Monaste- 8
rijs aliisque pijs causis competentia etiam Ecclesijs Parochialibus rectè applicantur. quæ in sæpè d. Libello de Privil. Monast. tradita videri poterunt. Ut

E S

I. Quòd

I. Quòd aliquis possit cogi ad vendendam domum vel fundum pro erectione vel ampliatione Ecclesiæ vel cœmiterij pag. 1. § 291.

II. Ecclesia etiam sæcularis habetur loco filij, & facit deficere conditionem, si sine liberis &c. si Clericus bona restitutioni obnoxia velit relinquere Ecclesiæ. pag. 100. § 307. Barb. jur. Eccles. univ. lib. 2. cap. 13. n. 24.

III. Ecclesia heres non conficiens inventarium non tenetur ultra vires hereditatis, pag. 101. § 309.

IV. Quod relinquitur Ecclesiæ in testamento non requirit Juris Civ. sollemnitates, dummodo constet de voluntate defuncti. pag. 105. § 311.

V. Ex legatis & fideicommissis Ecclesiæ relicti non detrahitur Falcidia vel Trebellianica. pag. 107. § 314.

VI. Donatio ultra 500. solidos absque insinuatione, item & donatio omnium bonorum facta Ecclesiæ valet, nec revocatur ob ingratitudinem Parochi, vel supervenientiam liberorum ex parte donatoris. pag. 110. § seqq. § pag. 317.

VII. Pollicitatio facta Ecclesiæ irrevocabiliter obligat etiam nemine acceptante. pag. 119. § 320.

VIII. In Ecclesiam transfertur dominium sine traditione. pag. 121.

IX. Delictum Parochi non nocet Ecclesiæ. e. delictum 76. de R. I. in 6. pag. 122.

X. Tempore interdicti Generalis possunt in
Ev

clesia Parochiali fieri divina officia submissa voce & ianuis clausis. *jux. c. alma mater de sent. excom. in 6. pag. 126.*

XI. Pro Ecclesia est actio popularis. *pag. 128.*

XII. In Processu Edictali prioritas adjudicanda est Ecclesie. *pag. 129.*

XIII. Ecclesie participant privilegia fisci, libertatis, militum, alimentorum, dotis, minorum & Reip. dummodo casus sit applicabilis & in jure contrarium non sit dispositum. *pag. 205.*

XIV. Legata Ecclesie relicta in multis sunt privilegiata ut *pag. 210.*

XV. Mandatum factum in favorem Ecclesie non expirat re integra morte mandantis. *pag. 215.*

XVI. Pactum super viventis hereditate valet in favorem Ecclesie. *pag. 216.*

XVII. Pro favore Ecclesie tenetur reus edere sua instrumenta. *pag. 219.*

XVIII. Judex in causa Ecclesie debet officium suum impertiri etiam non imploratus. *pag. 222.*

XIX. In dubio pro Ecclesia est judicandum. *pag. 223.*

XX. Ecclesia non obligatur ex mutuo nisi probetur versum in ejus utilitatem. *pag. 223.*

XXI. Potest exceptionem non numerate pecunie etiam ultra biennium opponere. *pag. 224.*

Hæc & alia quoque videri poterunt apud Barb. *Jur. Eccles. univ. lib. 2. cap. 13.* & Tiracuell. *in tract. de Privileg. pie cause.*